

Bu sayımızda

**Təhsil Nazirliyinin
rəsmi internet resursu
ilk üçlükdə**

→səh.2

**Heydər Əliyev siyasi
məktəbini öyrənən
gənc liderlərlə görüş**

→səh.3

**İş yerini
dəyişən müəllimlər**

→səh.5

**Nüfuzlu universitetlərin
reytinqi düşür**

→səh.8

Sağlam rəqabət və innovativ fəaliyyət

Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə
III qrant müsabiqəsinin qalibləri məlum oldu

Son illər ölkəmizin təhsil sistemində aparılan keyfiyyət dəyişikliklərinin öyanı nümunəsi kimi inkişaf və innovasiya xarakterli layihələrin, müsabiqələrin həyata keçirilməsi müsbət ənənəyə çevrilib. Bu il artıq üçüncü dəfədir ki, keçirilən təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə qrant layihəsinin də təhsil müəssisələri və müəllimlərin bu sahədə xüsusi fəallığına səbəb olduğunu deyə bilərik.

İyulun 3-də Təhsil Nazirliyində təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə 3-cü qrant müsabiqəsinin yekunlarına həsr olunmuş brifinqdə də diqqətçəkən əsas məqamlardan biri layihənin paytaxt Bakı ilə yanaşı, ölkəmizin bütün regionlarını əhatə etməsi oldu.

Təhsil Nazirliyinin Təhsildə innovasiyalar sektorunun müdiri Orxan Abbasov layihənin nəticələri və qaliblər barədə məlumat verərkən qeyd edib ki, müsabiqənin keçirilməsində əsas məqsəd ümumtəhsil müəssisələri və ümumtəhsil müəssisələrində işləyən pedaqoji işçilərin fəaliyyətinin stimullaşdırılması, onlar arasında rəqabətin yüksəldilməsidir. Adından da göründüyü kimi, bu, inkişaf və innovasiya müsabiqəsidir. Bu il 200 ümumtəhsil müəssisəsi və 678 pedaqoji işçi öz innovativ və inkişafa yönəlik layihələri ilə müsabiqəyə qatılıblar.

→Ardı səh.4

Keçmişini unutmaq, gələcəyi düşünmək

2018-ci ildən etibarən başda "Apple" və "Google" kimi korporasiyaların olduğu şirkətlər qrupu işçi götürərək diplom və ya ali təhsili təsdiqləyən sənəd tələb etmirlər. Məntiq sadədir: əgər sən bizə lazım olan işi keyfiyyətlə icra edə bilirsən, nəyimizə gərəkdir harada və necə ali təhsil almısan? Orta təhsilin olması yetərlidir. Statistika görə, ABŞ-da ildən-ilə orta və aşağı ixtisaslı işçilərə ehtiyac artır. Özü də bezi hallarda onlara təklif olunan əməkhaqqı ali təhsillilərə verilən maaşdan yüksək olur. Corcstaun Universitetinin hesablamalarına görə, ölkədə ali təhsil tələb etməyən təqribən 13 milyon vakansiya mövcuddur. İnanmayacağımsız, ancaq bu vakansiyalardan bəzilərinin illik əməkhaqqısı 35 min ABŞ dollarından çoxdur.

Sifarişlə təhsil

ABŞ-da bu problemə radikal yanaşma mövcuddur. Məsələn, Miciqan ştatında açıq şəkildə təbliğat aparılır ki, uşaqlarımızı ali məktəbə göndərməkdənsə, orta təhsildən dərhal sonra pul qazanmağa yönəldin. Orta məktəblər iş təklif edən müəssisələrlə sıx əməkdaşlıq edirlər. 7-ci sınıfdan etibarən "peşə navigasiyası" tətbiq olunur, tədris prosesində isə STEM yanaşma - elm, texnologiya, mühəndislik, riyaziyyat (Science, Technology, Engineering, Math) önə çıxır. STEM ötən əsrin 90-cı illərində ortaya çıxs da, son illərdə xüsusi aktuallıq kəsb etməyə başlayıb. Çünki dövrümüzün tələblərinə uyğun olaraq uşaqların oturub müəllimdən

izah gözləməsinə deyil, özlərinin suallara cavab axtarmasını stimullaşdırır. Müəllimin funksiyası sadəcə olaraq bir mentorluqla, yaxud məsləhət etməklə məhdudlaşır. Müəllim fərdi araşdırmalar üçün şagirdləri daima həvəsləndirir. Bu yanaşmanın başlıca missiyası 4C-nin (tənqidi düşüncə, kreativlik, kommunikasiya və kollaborasiya) inkişafına yönəlib. Hesab edilir ki, yadığımız dövrədə insana ən çox lazım olan keyfiyyətlər məhz bunlardır.

STEM-yanaşma təhsildə modul üsülünü təklif edir. Mahiyyət budur: tədris prosesinin təqribən 60% təcrübəyə həsr olunur. Müəllim tapşırıq verir, şagirdlər özləri həll və cavab axtarırlar. Özü də bu tapşırıq kitabdan, yaxud konkret proqramdan qaynaqlanmış

- məktəblə əməkdaşlıqda olan və iş yerləri təklif edən müəssisələrdən gəlir. Təbii ki, bu tapşırıqlar real problemlərin həllinə yönəlib. Yəni, müəssisə indidən onun qarşısında duran iş hansı uşaq tərəfindən çözümlə biləcəyini bilmək istəyir və belə bacarıqlı şagirdlər nəzərdə saxlanılır. Əvvəl uşaqlar verilmiş tapşırıqla bağlı ideyalarla çıxış edirlər, sonra proqramlaşdırma və ya mühəndislik bacarıqları hesabına həyata keçirirlər. Sonda isə təqdimat hazırlayıb müdafiə edirlər.

Məktəblərin peşə hazırlığı ilə ictimai birliklər də məşğul olurlar. Məsələn, "Regional Educational Service Agencies" (RESA).

→Ardı səh.8

Vətəndaşlarla iş bölməsinə 17323 müraciət daxil olub

Təhsil Nazirliyinin Telefon Məlumat Mərkəzinə ("Qaynar xətt" xidməti, telefon: 146) daxil olan zənglər və Vətəndaşların Qəbulu Mərkəzində 2019-cu ilin iyun ayında vətəndaşlara göstərilən xidmətlərlə bağlı statistika açıqlanıb.

Qeyd olunan müddət ərzində həmin mərkəzlərə ümumilikdə 17323 müraciət daxil olub.

Statistikaya əsasən, Telefon Məlumat Mərkəzində 14905 zəng qəbul edilib.

Vətəndaşların Qəbulu Mərkəzində isə bu dövrdə 2418 vətəndaşa xidmət göstərilib.

Telefon Məlumat və Vətəndaşların Qəbulu mərkəzlərinə daxil olmuş müraciətlərin (əsasən sorğu xarakterli olub) əksəriyyəti dərhal cavablandırılıb və operativ həll olunub. Vətəndaşların Qəbulu Mərkəzində 1162 (506 ərizə, 656 məktub) sənəd qəbul olunub və qeydiyyat alınıb.

Daxil olan müraciətlər daha çox müəllimlərin işə qəbulu və yerdəyişməsi, ali təhsil sənədlərinin (diplomların) tanınması (nostrifikasiya) və digər məsələləri əhatə edib.

Elektron dərslik portalına giriş sayı 1199651-ə çatıb

2019-cu ilin ilk yarım ilində Təhsil Nazirliyi tərəfindən hazırlanmış elektron dərslik portalına (www.e-derslik.edu.az) giriş sayı ötən ilə müqayisədə 2 dəfə artıb. Belə ki, ötən ilin ilk yarım ilində portala giriş sayı 673240, səhifələrə ümumi baxış sayı isə 4849258 olubsa, cari ilin ilk altı ayında portala giriş sayı 1199651, səhifələrə ümumi baxış sayı isə 9584492 təşkil edib.

Xatırladaq ki, 2018-ci il ərzində e-dərslik portalına giriş sayı 1697572, səhifələrə ümumi baxış sayı isə 12452046 olub. 2017-ci ilin göstəricilərinə görə isə bu rəqəmlər müvafiq olaraq 1021659 və 7422957 təşkil edib.

Hazırda portalda 217 elektron dərslik, 22 metodik vəsait və 2 sınıfdən xaric oxu materialı olmaqla ümumilikdə 241 elektron vəsait mövcuddur. Portalda video, qrafika, səs və digər multimedia vasitələri ilə zənginləşdirilmiş dərsliklərin sayı 26-ya çatdırılıb.

2014-cü ildən fəaliyyət göstərən www.e-derslik.edu.az portalının hazırlanmasında məqsəd təhsilçiləri təhsil prosesində fəallaşdırmaq, onların İKT-dən səmərəli istifadə etməsinə, dərslikləri elektron formada oxumasına imkan yaratmaqdır. Bu sistem şagirdlərin dərsliklərdən istifadəsində mobilliyi artırır, həmçinin məktəblilərin istənilən vaxt və məkanda dərsliklərə müraciət edə bilərlər. İstifadəçilər onlayn formada və ya əvvəlcədən yükləməklə dərslikləri elektron versiyada oxumaq, onlayn rejimdə dərsliyin istənilən sahifəsində müvafiq lazımı elektron qeydlər aparmaq imkanını qazanırlar. Bu da öz növbəsində təhsilçilərin öyrənmə prosesinin fərdiləşməsinə şərait yaradır.

STEM - müasir təhsil brendi

Təbiət, texnologiya, mühəndislik və informatika fənlərini əlaqəli şəkildə öyrədən metod

Məlumdur ki, qloballaşan dünyamız texnologiya əsrinə qədəm qoyub. Artıq qabaqcıl dünya ölkələri texnologiyamızın inkişafı fonunda öz elmi potensialını və onun rəqabətçilik qabiliyyətini artırmağı əsas hədəf kimi götürüblər. Bütün bu proseslər təhsil sisteminin modernizə olunmasını vacib etdi. Bu məqsədlə dünya ölkələrinin təhsil ekspertləri bir-birinin təhsil sistemlərini araşdırırlar. Aparılan bu araşdırmalar nəticəsində qabaqcıl dünya dövlətlərinin təhsil modelləri digər ölkələrdə də tətbiq olunmağa başlayır.

Azərbaycanın təhsil sistemi də dünya ölkələrinin təhsil sistemində atılan müvafiq addımlardan kənar qalmaq, əksinə, həmin addımların ağırlıq mərkəzində olmağa can atır. Bunun ən bariz nümunəsi kimi Azərbaycanda aparılan təhsil islahatlarını göstərmək olar. Belə ki, 15 iyun 1999-cu il tarixdə "Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində İslahat Programı" təsdiq olundu. Bu proqram üç mərhələli şəkildə Azərbaycan təhsil sistemində daxil oldu. 1999-2003-cü illərdə birinci mərhələdə bu, kurikulum proqramını və bu proqramdan irəli

gələn bəzi detalları təhsil işçilərinə və ictimaiyyətə tanıtdırmaqdan ibarət idi. 2004-2007-ci illərdə kurikulumun ikinci mərhələsi olan hazırlıq mərhələsinin əsas hədəfi bu proqram üzrə mütəxəssislər yetişdirmək və onların sayını ölkə üzrə kəskin artırmaq idi. 2008-2013-cü illərdə isə tətbiqetmə mərhələsi həyata keçirilməyə başlandı. Heç şübhəsiz ki, texnologiyamızın sabahkı inkişafının bünövrəsi dəqiq elmlər üzrə ixtisaslı kadrların yetişdirilməsi üzərində qurulur. Dünyada texnologiyamızın sürətli inkişafı fonunda təhsilçilərin hadisələr və proseslər arasındakı əlaqəni dərk etməsinə, onların yaradıcı düşüncəsinin zəruriliyinə və düşüncə biləcəyi müxtəlif problemlə situasiyalarda göstərə biləcəyi

yi sinergetik yanaşma qabiliyyətlərinə tələbat artmışdır. Məhz bu səbəbdən ümumorta təhsil müəssisələrində şagirdlərin dəqiq elmlərə olan marağını artırmaq, başqa sözlə, şagirdlərə riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya fənləri üzrə praktik bacarıq və vərdisləri aşılamaq lazımdır. Buna nail olmaq üçün isə şagirdlərə adətən fənlərin vəhdətindən ibarət dərs modelinin tədris edilməsi zəruridir. Həmin dərs modeli kimi dünyanın populyar təhsil modeli - STEM dərs modelini təklif edirik. Bu model bir çox ölkələrin təhsil sistemlərində çox uğurla tətbiq olunur. Bəs, STEM dərs modelinin məğzi və əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

→Ardı səh.6

2019-cu ilin ən yeni texnologiyaları

Dünya İqtisadi Forumu yaxın 5 ildə dünyanı dəyişəcək trendləri müəyyənləşdirdi

Səh.2

RƏSMİ XRONİKA

■ Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 4-də Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində “Əmək Bazarı və Sosial Müdafiə Məsələləri üzrə Milli Observatoriya”nın yaradılması haqqında fərman imzalayıb.

■ Ölkə başçısı İlham Əliyev iyulun 4-də Minsk şəhərində keçirilən II Avropa Oyunlarında ən yüksək nəticələrə görə Azərbaycan Respublikasının idmançıları və onların məşqçiləri üçün mükafatların müəyyən edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.

■ İyulun 3-də Prezident İlham Əliyev “Baker Hughes, a GE company” şirkətinin sədri, prezidenti və Baş icraçı direktoru Lorenzo Simonellini qəbul edib.

■ İyulun 2-də dövlət başçısı İlham Əliyev Sahibkarlığın dəstəklənməsi məqsədilə xarici dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların maliyyələşdirənləri proqramların (layihələrin) əlaqələndirilməsi haqqında fərman imzalayıb.

■ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iyulun 1-də Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampa bu ölkənin milli bayramı – Müstəqillik Günü və Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr

Lukaşenkoya ölkəsinin milli bayramı – Böyük Vətən müharibəsində Belarusun alman faşist işğalçılarından azad edilməsi ilə əlamətdar olan Müstəqillik Günü münasibətilə təbrik məktubları ünvanlayıb.

■ İyunun 30-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev UNESCO-nun Baş direktoru xanım Odra Azulenin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

■ İyunun 29-da Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin bir qrup əməkdaşının orden və medallarla təltif edilməsi, İlqar Fəxrəddin oğlu Seyidova polis general-mayoru ali xüsusi rütbəsinin, İsmail Salman oğlu Babaxanova “Əməkdar həkim” fəxri adının verilməsi haqqında sərəncamlar imzalayıb.

■ Ölkə başçısı İlham Əliyev iyunun 28-də “Gənclər üçün Prezident Mükafatının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2013-cü il 2 iyul tarixli 934 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə Fərman imzalayıb.

■ İyunun 28-də dövlət başçısı İlham Əliyev Azərbaycan Yazıçılar Birliyi üzvlərinin yaradıcılıq sərəncamının yaxşılaşdırılması tədbirləri haqqında sərəncam imzalayıb.

Təhsil Nazirliyinin rəsmi internet resursu ilk üçlükdə

2019-cu ilin birinci yarımlı üzrə ən çox istifadəçi müraciəti olan dövlət orqanlarının rəsmi internet resursları açıqlanıb.

Aparılan təhlillərə görə, Təhsil Nazirliyinin rəsmi internet saytı ən çox müraciət olunan internet resursları sırasındadır. Nazirliyin rəsmi internet

saytı toplam giriş sayına görə ilk onluğun dördüncü, unikal giriş sayına görə isə üçüncü pilləsində yer alıb.

İlk onluqda həmçinin, Dövlət İmtahan Mərkəzi, Vergilər Nazirliyi, Müdafiə Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi və digər dövlət orqanları yer alıb.

2019-cu ilin ən yeni texnologiyaları

Dünya İqtisadi Forumu yaxın 5 ildə dünyanı dəyişəcək trendləri müəyyənləşdirdi

Oruc MUSTAFAYEV

Müasir texnologiyalardan hansıları sabahkı dünyanı formalaşdıracaq? Dünya İqtisadi Forumunun hazırladığı yeni məruzədə qlobal ictimai-sosial düzənə radikal təsiri göstərəcək bezi sıçrayışlı innovasiyalardan bəhs olunur. İyulun 2-də Çin Xalq Respublikasının Dövlət Şəhərində keçirilən Dünya İqtisadi Forumunda (“Yay Davosu”) bizim dünyamıza müsbət təsir göstərə biləcək ən sıçrayışlı texnologiyaların siyahısı açıqlanıb. Siyahıya daxil olan texnologiyalar Forumun nüfuzlu ekspertləri tərəfindən bir sıra kriteriyalar nəzərə alınmaqla seçilib. Bu texnologiyalar cəmiyyətlərə və iqtisadiyyatlara böyük fayda verməklə yanaşı, həm də investirlər və tədqiqatçılar üçün cəlbədar olmalıdır. Ekspertlər qeyd edirlər ki, yaxın 5 il ərzində bu texnologiyalar əhəmiyyətli miqyasda təsir göstərəcək.

Dünya İqtisadi Forumunun baş texniki direktoru Ceremi Yurgensin sözlərinə görə, “2019-cu ilin texnologiyaları innovasiyaların inkişafının sürətli tempələrini nümayiş etdirir və gələcək davamlı, hərtərəfli inkişafın necə olacağını göstərir”. C.Yurgens qeyd edir ki, texnologiyalar gəllirlərin bərabərsizliyindən tutmuş iqlim dəyişikliyinə qədər dünyamızın tez-tez üzleşdiyi bir çox

problemlərin həllinin axtarışında həlledici rol oynayacaq.

“Scientific American” jurnalının baş redaktoru və inkişaf edən texnologiyalar üzrə komitə sədri Mariyett Dixristinin sözlərinə görə, “Bu gün meydana çıxan texnologiyalar tezliklə sabahkı dünyanı və gələcək iqtisadiyyatları, bütövlükdə cəmiyyəti formalaşdıracaqlar. İndi bizim dördüncü sənaye inqilabı dövründə yaşadığımız bir dövrdə çox əhəmiyyətlidir ki, biz bu texnologiyaları müzakirə edək və çalışsaq ki, yeni innovasiyalar bəşəriyyətin çıxarklənəsinə xidmət etsin”.

Beləliklə, 2019-cu ilin top-10 texnologiyası bunlardır:

1. Dairəvi iqtisadiyyatlar üçün bioplastiklər
2. Sosial robotlar
3. Xırda cihazlar üçün mini linzalar
4. Dərman maddələri kimi dağılımız zülallər
5. Ətraf mühitin çirkənlənəsinə azaldan ağıllı gübrələr
6. Əməkdaşlıq, birgə teleştirak
7. Qida məhsullarının ətraflı izlənməsi və qablaşdırma
8. Daha təhlükəsiz nüvə reaktorları
9. DNT məlumatlarının saxlanması
10. Bərpa olunan enerjinin daha səmərəli qorunması

Heydər Əliyev Fondu paytaxtdakı uşaq müəssisələrinin sakinlərinə maraqlı və unudulmaz bir gün yaşatdı

İyulun 3-də Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva Fondun valideyn himayəsindən məhrum olmuş və xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar üçün təşkil etdiyi növbəti əyləncə və istirahət proqramında iştirak edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Heydər Əliyev Fondu uşaqları paytaxtın dənizkənarı istirahət məkanlarından birində – “Dalğa Beach” istirahət mərkəzində bir araya topladı. Fondun təşəbbüsü ilə təşkil olunan tədbirə xüsusi avtobuslarla gətirilən uşaqları nağıl qəhrəmanları qarşıladılar. Nizami rayonunun 1, Suraxanı rayonunun 2, Xətai rayonunun 3 saylı uşaq evlərinin, Daun Sindromlu Uşaqların Reabilitasiya Mərkəzinin və 11 saylı inteqrasiya təlimli internat məktəbinin sakinləri bu məkanda yay mövsümünün ovqatını hiss etdilər, günəşli günlərin qayğısız anlarını yaşadılar.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva da övladı ilə birlikdə bu şənliyə qoşuldu.

Balacalara xas olan hədsiz səmimiyyət və sevincə əylənən uşaq evlərinin sakinləri və xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar müxtəlif oyunlarda, attraksionlarda iştirak etdilər, bu isti yay günündə hovuzda üzdülər, onlar üçün hazırlanmış müxtəlif əyləncə proqramları ilə maraqlı asudə vaxt keçirdilər, ətrafdakılarla sevinclərini bölüşdülər.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti uşaqlarla söhbət etdi, onlar üçün təşkil edilən bu şənliklə bağlı fikirləri ilə maraqlandı, hər biri ilə şəkil çəkdirdi. Uşaq evlərinin, Daun Sindromlu Uşaqların Reabilitasiya Mərkəzinin və inteqrasiya təlimli internat məktəbinin sakinləri təəssüratlarını bölüşdülər, burada yeni dostlar qazandıqlarını söylədilər, iştirak etdikləri oyunlar, əyləndikləri attraksionlar barədə danışdılar. Bununla da xeyriyyəçiliyi, böyüməkdə olan nəslin hərtərəfli qayğı ilə əhatə olunmasını fəaliyyətinin prioritet istiqamətləri kimi müəyyən edən Heydər Əliyev Fondu paytaxtdakı uşaq müəssisələrinin sakinləri ilə görüşə növbəti hədiyyəsi ilə gəldi, onlara maraqlı və unudulmaz bir gün yaşatdı.

Fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva uşaqlarla birgə rəqs etdi.

Hər bir uşağa Heydər Əliyev Fondunun hədiyyələri təqdim olundu. Şənlikdə 200-ə yaxın uşaq iştirak edirdi.

***

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva iyulun 3-də Bakıdakı 1 nömrəli körpələr evinin sakinləri ilə görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Leyla Əliyevaya körpələr evi haqqında məlumat verildi. Bildirildi ki, hazırda burada 3 yaşadək 16 uşaq var.

Leyla Əliyeva körpələr evinin sakinləri ilə görüşdü.

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva və Fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva bu uşaq müəssisəsinin fəaliyyətini daim diqqətdə saxlayır, buradakı balacalara xüsusi qayğı ilə yanaşı, mütəmadi olaraq körpələr evini ziyarət edirlər. Heydər Əliyev Fondu valideyn himayəsindən məhrum olan uşaqların

fiziki və mənəvi cəhətdən sağlam, dünyagörüşlü, bilikli, savadlı yetişməsi üçün mühüm layihələrə imza atıb. Fondun fəaliyyətində yeni körpələr evi, uşaq bağçalarının inşası, mövcud olanların isə yenidən qurulması əsas yerlərdən birini

tutur. Bütün bunlar sübut edir ki, Fond gələcəyimiz olan uşaqların təlim-tərbiyəsinin ən yüksək səviyyədə təşkili istiqamətində Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi siyasətə mühüm töhfələr verir.

“Live Life” sərğisində yay təcrübəsi keçən tələbələrle görüş

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva “Live Life” sərğisində yay təcrübəsi keçən tələbələrle görüşüb.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, IDEA (Ətraf Mühitin Mühafizəsi Naminə Beynəlxalq Dialoq) İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyeva iyulun 3-də Heydər Əliyev Mərkəzində “Live Life” sərğisində olub və bu beynəlxalq sərğə layihəsi çərçivəsində yay təcrübəsi keçən tələbələrle görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Leyla Əliyeva gənc rəssamların sərğidə nümayiş etdirilən əl işləri ilə tanış oldu.

Sərğə ilə tanışlıqdan sonra yay təcrübəsi məktəbinin iştirakçıları ilə xatirə şəkl çəkdi.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasının fərqlənmiş 30 tələbəsi “Live Life” sərğisi çərçivəsində iyulun 2-dən Heydər Əliyev Mərkəzində yay təcrübəsi keçir.

İyulun 6-dək davam edəcək yay təcrübəsinin mövzusu “Live Life” sərğisinin ideyası ilə səsleşir və ətraf mühitin problemlərinə, təbiətin qorunmasına, incəsənətin bu sahədə roluna dair ictimaiyyətin maarifləndirilməsinə diqqət cəlb edilməsinə nəzərdə tutur.

Layihədə iştirak edən tələbələr yaradıcılıq üçün zəruri baza tədrləri ilə təmin olunublar. İştirakçılardan hər biri həvəsləndirici mükafat alacaq. Layihənin sonunda isə onların arasından üç qalib seçiləcək və mükafatlandırılacaq.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, IDEA İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə təşkil olunmuş “Live Life” sərğisi London, Paris, Berlin, Moskva və Tbilisidə nümayişdən sonra Bakıya gətirilib və 2018-ci il sentyabrın 28-dən Heydər Əliyev Mərkəzində təqdim edilir. Ekspozisiyada 200-dən çox əsər yer alıb.

Azərbaycan Təhsil Şəbəkəsinin təqdim etdiyi videobağlantı imkanı məsafə maneəsini aradan qaldırır

2008-ci ildən icrasına başlanılmış “Azərbaycan Təhsil Şəbəkəsi” (ATŞ) layihəsi ölkənin müxtəlif pillələr üzrə təhsil müəssisələrini, eləcə də təhsil sahəsində dövlət siyasətini həyata keçirən qurumları vahid şəbəkədə birləşdirən ölkə üzrə ən böyük daxili təhsil şəbəkəsidir. Layihə hazırda ölkə üzrə 2800-dən çox təhsil müəssisəsinə əhatə edir. Şəbəkəyə qoşulmuş ümumtəhsil müəssisələrində təhsil alan şagirdlərin sayı ölkə üzrə ümumi şagirdlərin 89 faizinə və pedaqoji heyətin 80 faizinə bərabərdir.

ATŞ-nin təqdim etdiyi başlıca imkanlar təhsil müəssisələrində vahid intranet şəbəkəsinin qurulması, Azərbaycan dilində elektron tədris vəsaitlərinə çıxış imkanının yaradılması, telekonfrans rabitəsinin (IP telefoniya, videobağlantı) təşkili, internetə yüksək sürətli çıxışın təmin olunması, təhsilalanların internetin zərərli məzmunlarından qorunması, eləcə də şəbəkə və avadanlıqlara texniki dəstək xidmətinin göstərilməsidir.

Müasir dövrdə dayanıqlı və ölçətan kommunikasiyalar bütün digər sahələrdə olduğu kimi təhsil sistemində də çox şeyi həll edir. Məsafədən aslı olmayaraq istənilən məkanda də

əlaqəyə çıxma bilmək imkanı qərarvermə prosesinin effektivliyinin artırılmasına müsbət təsir göstərir. Bu baxımdan, ATŞ-nin milli təhsil sistemi üçün yuxarıda qeyd olunan çoxsaylı faydaları arasında videobağlantı imkanı xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, bu imkan vasitəsi ilə təhsil müəssisələri bir-biri ilə real vaxt rejimində operativ, kəsintisiz və təhlükəsiz əlaqə yarada və interaktiv formada məlumat mübadiləsi apara bilirlər. ATŞ nöinki təhsil müəssisələrini, həm də təhsil sahəsinə cavabdeh olan dövlət qurumlarını da (Təhsil Nazirliyini və onun yerli idarə və şöbələrini) ortaq intranet şəbəkəsi daxilində birləşdirir və bir-biri ilə əlaqələndirilməsini təmin edir.

Qeyd edək ki, cari ilin iyun ayında Təhsil nazirinin müavini Məhəbbət Vəliyeva Xaçmaz, Quba, Qusar, Siyəzən, Şabran, Masallı, Yardımlı və Cəlilabad rayon sakinlərini canlı videobağlantı vasitəsilə qəbul edib. Adıçəkilən rayonlarla yanaşı, Sumqayıt və Gəncə şəhərləri, İsmayilli, Yevlax, Sabirabad rayonlarında da videokonfrans avadanlığı üzərindən rabitə imkanları yaradılıb. Bu, müasir kommunikasiya vasitəsi ilə vətəndaşların Təhsil Nazirliyinə müraciət etmək imkanları genişləndirilmiş və

regionlarda yaşayanlara nazirliyin inzibati binasına gəlmədən vəzifəli şəxslərlə videobağlantı vasitəsilə birbaşa əlaqə imkanı yaradılmışdır.

Eyni zamanda, sözügedən rabitə vasitəsi ilə təhsil müəssisələrində aparıcı müəllimlərimiz dərslərini digər ölkələrdə video nümayiş etdirə bilir və milli təhsil sistemini dünyada tanıtmaya imkan əldə edirlər. Həmçinin, müəllimlər digər ölkələrdən olan həmkarları ilə birgə təhsilin inkişafı yönündə müxtəlif layihələr icra edir, beynəlxalq təcrübəni öyrənirlər. Qeyd edək ki, Azərbaycan 2013-cü ildən etibarən “eTwinning Plus” layihəsində iştirak edir. Sözügedən layihə çərçivəsində müəllimlər təhsil müəssisəsinə tərək etmədən, onlayn şəkildə avropalı həmkarları ilə ortaq layihələrdə yeni bilik və bacarıqları səmərəli yolla əldə etməyi öyrənir, müxtəlif təlim və kurslarda iştirak edirlər. Sözsüz ki, bu imkanların tətbiqi və istifadəsində ATŞ-ə çıxışın olması mühüm rol oynayır.

Göründüyü kimi, ATŞ-nin təqdim etdiyi videobağlantı imkanı sinif otağından və ya iş yerindən ayrılmadan uzaq məsafədə olan şəxslərlə görüş keçirməyə şərait yaradır. Nəticədə, yolla sərf olunan zamana və maddi resurslara qənaət olunur, həmçinin bir neçə fərqli məkanda olan şəxslərlə eyni anda əlaqə yaratmaq mümkün olur. Beləliklə, ATŞ-ə qoşulmuş bütün təhsil müəssisələri və qurumları öz aralarında kənar amillərdən aslı olmayan dayanıqlı ünsiyyət imkanları əldə etmiş olurlar.

Təhsil naziri Şekidə vətəndaşları qəbul edib

İyunun 28-də Təhsil naziri Ceyhun Bayramov Şeki şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində Şeki, Oğuz və Qəbələ rayon sakinlərini qəbul edib.

Qəbuldan əvvəl Təhsil naziri Ceyhun Bayramov və Şeki Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Elxan Usubov ümummilli lider Heydər Əliyevin abidəsi önünə gül dəstələri düzərək xatirəsini ehtiramla yad ediblər.

Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin 2019-cu ilin iyun ayında şəhər və rayonlarda vətəndaşların qəbulu cədvəlinə uyğun olaraq keçirilən qəbulda qeyd olunan rayonlarda müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlər də iştirak ediblər.

Nazir vətəndaşların müraciət, şikayət və təkliflərini diqqətlə dinləyərək onların aradan qaldırılması, hər bir müraciətin operativ şəkildə araşdırılması, qaldırılan məsələlərin qanunvericiliyə uyğun həlli istiqamətində konkret tapşırıqlar verib.

Qəbulda vətəndaşların müraciətləri əsasən, müəllimlərin işə qəbulu və yerləşməsi, dərslər saatlarının artırılması, ali təhsil sənədlərinin (diplomların) tanınması (nostrifikasiya) və digər məsələlərlə bağlı olub.

Qəbuldan sonra Təhsil naziri Ceyhun Bayramov Şeki şəhər 11 nömrəli tam orta məktəbin yeni binasının tikintisi işləri ilə tanış olub. Bildirilib ki, yeni tədris binası 960 şagird yerlikdir, təhsil müəssisəsinin növbəti tədris ilindən istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur.

Daha sonra Ceyhun Bayramov İsmayilli rayonu Basqal qəsəbə tam orta məktəbinin yeni binasının tikintisi ilə tanış olub. Bildirilib ki, köhnə tədris binası 1987-ci ildən fəaliyyət göstərir. Hazırda tikilən yeni bina 434 şagird yerlikdir və növbəti tədris ilindən istifadəyə verilməsi gözlənilir.

Bu il Bakı Dövlət Universitetini beş minə yaxın tələbə bitirir

2018-2019-cu tədris ilinin məzunları ilə təntənəli görüş

İyunun 29-da "Baku Crystal Hall"da Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) 2018-2019-cu tədris ilinin məzunları ilə təntənəli görüş olub.

Əvvəlcə Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndirilib.

Müvafiq qurumların nümayəndələrinin, alimlərin, müəllim və tələbələrin iştirak etdikləri görüşdə Təhsil naziri Ceyhun Bayramov çıxış edərək ümummilli lider Heydər Əliyevin təhsilə daim böyük önəm verdiyini, dahi rəhbərin ideyalarının Prezident İlham Əliyev tərəfindən qətiyyətlə həyata keçirildiyini bildirdi.

Nazir Prezident İlham Əliyevin Bakı Dövlət Universitetinin 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında Sərəncamının əhəmiyyətindən danışdı.

Müasir dünyada elmin, təhsilin mühüm rolundan bəhs edən nazir BDU-nun bu sahənin inkişafında müstəsna xidmətlərini vurğulayıb.

Ceyhun Bayramov ümummilli lider Heydər Əliyevin Bakı Dövlət Universitetinin məzunu olduğunu böyük qürur hissi ilə xatırladı.

BDU-nun inkişaf mərhələləri ilə bağlı fikirlərini qeyd edən nazir bu il universiteti 5 minə yaxın tələbənin bitirdiyini deyib.

Universitetin rektoru Elçin Babayev BDU-da təhsilin inkişafı üçün həyata keçirilən tədbirlərdən, qazanılan uğurlardan danışdı. Məzunların doğma universitetin adı daim uca tutacaqlarına, ölkəmizin tərəqqisinə öz töhfələrini verəcəklərinə əminliyini bildirən rektor onları təbrik edib, uğurlar arzulayıb.

AMEA-nın müxbir üzvü Təhsil Mütəllimov ölkəmizdə təhsilə xüsusi əhəmiyyət verildiyini vurğulayıb, məzunlara tövsiyələrini verdi.

BDU-nun 18 yaşlı magistrantı Turanə Tağıyeva və çıxış edən məzunlar gənclərin təhsilinə göstərilən diqqətə görə Azərbaycan Prezidentinə minnətdarlıqlarını bildirdilər.

Təhsildə yüksək nəticələr əldə edən tələbələrə fərqlənmə diplomları verilib.

Sonra maraqlı konsert proqramı təqdim edildi.

AZƏRTAC

Heydər Əliyev siyasi məktəbini öyrənən gənc liderlərlə görüş

İyulun 1-də Təhsil Nazirliyində "Heydər Əliyev siyasi məktəbini öyrənirik" Gənc Liderlər Proqramının iştirakçıları ilə görüş keçirilib.

Görüşdə Təhsil naziri Ceyhun Bayramov, Bakı, Gəncə, Lənkəran, Şəmkir, Şeki, Şamaxı, Saatlı, Bi-

ləsuvar, Şirvan, Balakən, Sumqayıt, Quba, Tovuz və Mingəçeviri təmsil edən 50 gənc iştirak edib.

Görüşdə Təhsil naziri Ceyhun Bayramov Azərbaycanda gənclərin inkişafına dəstək verilməsinin dövlət gənclər siyasətinin əsas istiqamətlərindən bi-

ri olduğunu qeyd edib. Təhsil naziri bildirib ki, gənclərin himayədarı olan ümummilli lider Heydər Əliyev ölkəmizdə hərtərəfli inkişaf etmiş gənc nəslin yetişməsinə dövlətin və cəmiyyətin mühüm vəzifəsi hesab edirdi. Təhsil sahəsində əsas ümummilli lider tərəfindən qoyulmuş islahatların bu gün ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini diqqətə çatdıran nazir təhsilin inkişafı istiqamətində görülmüş işlər və qarşıda duran hədəflər barədə ətraflı məlumat verdi.

Ceyhun Bayramov həmçinin ölkəmizdə istedadlı gənclər üçün yaradılan imkanlardan və onların təhsil uğurlarından danışdı.

Görüşdə proqram iştirakçılarını maraqlandıran suallar cavablandırıldı.

Sonda xatirə şəkli çəkilib.

"Heydər Əliyev siyasi məktəbini öyrənirik" Gənc Liderlər Proqramının əsas məqsədi ümummilli lider Heydər Əliyevin azərbaycançılıq məfkurəsinin gənclər arasında geniş təbliğ olunması, eyni zamanda gənclərdə müstəqil dövlətçilik ənənələrinə hörmət və sədaqət hisslərinin gücləndirilməsi, onlarda liderlik keyfiyyətlərinin inkişafına şəraitin yaradılmasıdır.

"CanSat Azərbaycan 2019"

Təhsil Nazirliyi və "Azərkosmos" ASC-nin birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən "CanSat Azərbaycan 2019" model peyk müsabiqəsinin qiymətləndirmə mərhələsi keçirilib.

Qiymətləndirmə mərhələsinə müsabiqənin "İlkin hesab sənədi"nin təqdim olunması və "Layihələndirmə" mərhələlərini uğurla bitirən 8 universitetdən 11 komanda vəsiqə qazanıb.

Komandalar "Peyk modellərinin uçuş sonrası hesabı"nın təqdim olunması mərhələsində yerli və beynəlxalq üzvlərdən ibarət münisiflər heyəti tərəfindən qiymətləndirilib.

Qiymətləndirmənin yekun nəticələrinə əsasən, final mərhələsində hazırladıqları peyk modelini uğurla səmaya buraxan ADA Universitetinin "CanADA" komandası müsabiqənin qalibi olub. Bakı Ali Neft Məktəbinin "Can of Duty" komandası II, Bakı Mühəndislik Universitetini təmsil edən "Caucasus_Sat" komandası isə III yerdə qərarlaşıb.

İkinci ildir təşkil edilən "CanSat Azərbaycan" müsabiqəsi gənclərin kosmik texnologiyalar sahəsinə marağının artırılmasına xidmət edir, eləcə də, müsabiqə qaliblərinə gələcəkdə ölkəmizi bu tipli beynəlxalq yarışlarda layiqincə təmsil etmək imkanı verir.

Müsabiqədə iştirak üçün ölkənin 15 universitetindən 38 komanda qeydiyyatdan keçmişdi.

Bu ilki müsabiqədə Sumqayıt Dövlət Universiteti və Azərbaycan Texnologiya Universiteti də iştirak edib. Komandalar əsasən, mexanika və kompüter mühəndisliyi, aerodinamika, proseslərin avtomatlaşdırılması, riyaziyyat, fizika və digər texniki ixtisaslar üzrə təhsil alan tələbələrdən ibarət olub.

Bakıda sığorta bazarında mövcud vəziyyət müzakirə edilib

Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının dəstəyi, Azərbaycan Sığortaçılar Assosiasiyasının və İcbari Sığorta Bürosunun təşkilatçılığı ilə iyunun 28-də Bakıda sayca IX "Azərbaycanda sığorta bazarı: trendlər və imkanlar" adlı Beynəlxalq Sığorta Forumu keçirilib. İyirmiyə yaxın xarici ölkədən 50-yə yaxın nümayəndənin qatıldığı Forumda ümumilikdə 150-dən çox şəxs iştirak edib.

Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının İdarə Heyətinin sədri vəzifəsini icra edən İbrahim Alishov sığorta sektorunda nəzərə çarpan inkişaf və perspektivlər, müşahidə olunan trendlər, təbii edilən yeni mexanizmlər, sığorta bazarının şəffaflaşdırılması və sektoral nəzarətin gücləndirilməsi, həmçinin sığorta bazarına inam və etimadın yüksəldilməsi ilə bağlı görülən işlər barəsində məlumat verdi.

İbrahim Alishov bildirdi ki, sığorta sektorunun inkişaf etdirilməsi və sektora nəzarətin gücləndirilməsi daim dövlətin diqqət mərkəzindədir. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2019-cu il 21 may tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Sığorta sektorunun inkişaf etdirilməsi üçün görülməli işlərə bağlı Tədbirlər Planı"nın qəbul edilməsi bunun bariz nümunəsidir. "Hazırda sığorta sektorunun aktivləri maliyyə sektorunun aktivlərində 3,1 faiz paya malikdir. Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası yarandığı gündən sığortaçıların cəmi aktivləri 64 faiz artaraq 1,4 milyard manata çatıb. 2018-ci ilin sonunda sığorta bazarının qeyri-neft sektorunda payı 1,9 faiz, maliyyə sektorunda payı isə 2,9 faiz təşkil edib", - deyər İbrahim Alishov diqqətə çatdırdı.

Son dövrlər sığorta bazarında böyük nailiyyətlər əldə olunduğunu deyən Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Ziyad Səmədzadə qeyd edib ki, sığorta bazarı iqtisadi və sosial inkişafın bütün seqmentləri ilə əlaqədardır. Azərbaycanda son illər atılan addımlar öz müsbət nəticələrini verir. Bu cür forumların keçirilməsi dünya təcrübəsini öyrənmək üçün çox əhəmiyyətlidir.

İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin icraçı direktoru Vüsal Qasımlı qeyd edib ki, ötən il sığorta şirkətləri tərəfindən 728 milyon manatlıq sığorta haqları toplanıb ki, bu, hələ Azərbaycanın ÜDM-in 1 faizinə çatmır. 2020-ci ildən icbari tibbi sığortanın bütün ölkə üzrə təbii olunması nəticəsində ilk dəfə olaraq sığorta haqlarının həcmi ÜDM-in 1 faizini öteyəcək və ilk dəfə ölkə tarixində sığorta haqları 1 milyard manatdan çox olacaq. Strateji Yol xəritələri çərçivəsində sığorta bazarı ilə bağlı xüsusi tapşırıqlar müəyyənləşdirilib. Bunlardan ən vacibi sığorta şirkətlərinin kapitalaşması, aktivlərin sağlamlaşdırılması, yeni sığorta məhsullarının, texnologiyalarının təbiiyi ilə bağlıdır.

Təhsil nazirinin müavini İdris İsayev deyir ki, ümumtəhsil müəssisələrində sığorta ilə bağlı fənn tədris edilməsinə də, "Həyat bilgisi" dərslərində sığortaya dair mövzular daxil edilib. 4-cü və 8-ci siniflərin "Həyat bilgisi" dərslərində sığortaya dair məlumatlar yer alıb. Peşə məktəblərində sığorta sahəsi üzrə peşəkar kadrlar hazırlanır. Peşə təhsili pilləsində sığorta agenti ixtisası üzrə hər il

təxminən 80 tələbə qəbul olunur. Orta ixtisas təhsili pilləsi üzrə isə hər il sığorta işinin təşkili ixtisası üzrə 200-ə yaxın qəbul planı həyata keçirilir. Ali təhsilin magistratura pilləsində 16 tələbə sığorta işinin təşkili üzrə, 30 tələbə isə sığorta idarəetməsi ixtisası üzrə təhsil alır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi sədrinin müavini Ceyhun Salmanov təmsil etdiyi qurum haqqında məlumat verdi. Bildirib ki, ölkəmiz dövlət xidmətləri sahəsində çox böyük inkişaf yolu keçib. 2012-ci ildə "ASAN xidmət" in yaradılması ölkəmizdə dövlət xidmətləri sahəsində yeni standartların və yeni brendin formalaşmasına gətirib çıxarıb. Ölkəmizdə sığorta işinin təşkili sahəsində mühüm işlər görülür.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyinin sədri Mirzə Əliyev bildirdi ki, hazırda ölkə əhalisinin 47,2 faizi kənd yerlərində, məşğul əhalinin 36,1 faizi kənd təsərrüfatında işləyir. Kənd əhalisinin 80-90 faizi kənd təsərrüfatı ilə məşğuldur. Sığorta şirkətlərini kənd təsərrüfatı heyvanlarının sığortalanması üzrə xüsusi məhsullar hazırlamağa dəvət edirik. Eyni zamanda, istərdik ki, sığorta şirkətləri vətəndaşlar arasında təbliğat aparınsınlar, sığorta savadlığının artırılması istiqamətində maarifləndirici tədbirlər keçirinsinlər.

Forum çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qeyd olunan Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Sığorta sektorunun inkişaf etdirilməsi üçün görülməli iş-

lərlə bağlı Tədbirlər Planı"nın icrası məqsədilə Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi, İcbari Sığorta Bürosu və Azərbaycan Sığortaçılar Assosiasiyası arasında əməkdaşlığa dair birgə memorandum imzalanıb. Anlaşma memorandumu bu qurumların iştirakı ilə ölkədə sığorta sahəsi üzrə maarifləndirmə, təbliğat-təşviqat işlərinin aparılması və aidiyyəti qurumların İcbari Sığorta Bürosunun elektron informasiya sistemi ilə inteqrasiyasına dəstəyin verilməsi üzrə birgə tədbirlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur.

Tədbirdə Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının dəstəyi ilə İcbari Sığorta Bürosu tərəfindən formalaşdırılmış Hadisələrin İdarəedilməsi Sistemi və CLIP layihələri barəsində təqdimat baş tutub. Bildirilib ki, Hadisələrin İdarəedilməsi Sistemi sığorta tənzimlənməsi zamanı istehlakçıların işlərinin rahatlaşdırılmasına, səlahiyyətli dövlət or-

ganlarından alınan sənədlərin, xüsusilə Forma 4-ün elektronlaşdırılmasına, vətəndaş-məmur təmasının minimuma endirilməsinə, "Bonus-Malus" sisteminin effektivliyinin artırılmasına xidmət edəcək. Hadisələrin İdarəedilməsi Sistemi çərçivəsində yaradılan mobil təbii isə sığorta tənzimləmələrinin sürətli şəkildə həyata keçirilməsinə və həm sığortaçının, həm də dövlət orqanının dərhal məlumatlandırılmasına şərait yaradacaq. Əlavə olaraq, CLIP layihəsi çərçivəsində İcbari Sığorta Bürosunun elektron informasiya sisteminin Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin elektron informasiya sistemi ilə məlumat mübadiləsinin təminlənməsi reallaşdırılıb. Bu layihənin reallaşması ilə "istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə-əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta" üzrə müqavilələrin elektron şəkildə bağlanması mümkün olacaq.

Forum plenar sessiyalarla işini davam etdirib.

AZƏRTAC

TOPs proqramının əhatə dairəsi genişlənir

də əhatə etməsini müsbət hal kimi qiymətləndirib.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının prorektoru Təhminə Tağızadə də çıxış edərək iştirakçılara TOPs layihəsi çərçivəsində Akademiyanın Elmi-tədris laboratoriyasında aparılmış elmi-tədqiqat işinin nəticələri ilə bağlı məlumat verib.

Daha sonra çıxış edən Milli Olimpiya Komitəsinin üzvü, “İnkişaf Naminə İdman” İB-nin sədri Mehman Kərimov TOPs layihəsinin fiziki tərbiyə fənnini tədris edən müəllimlərin bilik və bacarıqlarının zənginləşdirilməsi, həmçinin şagirdlərin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi məqsədi ilə həyata keçirildiyini bildirdi.

Mərasimdə TOPs proqramının məqsəd və vəzifələri, proqram çərçivəsində görülən işlər, eləcə də bu layihənin nəticələri ilə bağlı videoçarx nümayiş olub.

Sonda TOPs layihəsi çərçivəsində 2018-2019-cu tədris ilində keçirilmiş 3 nominasiya üzrə müsabiqənin qaliblərinə mükafat, həmçinin layihə üzrə təşkil olunan təlim kursunu müvəffəqiyyətlə bitirən müəllimlərə sertifikatlar təqdim edildi.

2018-2019-cu tədris ilində TOPs layihəsinə 100 ümumtəhsil məktəbi qoşularaq proqramda iştirak edən məktəblərin sayı 250-yə çatdırılıb. Bu məktəblər Bakı və Sumqayıt şəhərlərində, Ağsəron, Qobustan, Şamaxı, İsmayilli, Qəbələ, Qubadlı və Laçın rayonlarını əhatə edir.

Bu metodika fiziki tərbiyədə həm də inklüziv tədrisin həyata keçirilməsini təmin edən təlim metodlarını da özündə birləşdirir.

tərbiyə və ibtidai sinif müəllimləri üçün təlimlər təşkil olunub. Firudin Qurbanov təlimlərin fiziki tərbiyə dərslərini tədris edən müəllimlərin peşə bacarıqlarının artırılması və tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsi məqsədilə təşkil edildiyini diqqətə çatdırıb.

Nazir müavini qeyd edib ki, artıq fiziki tərbiyə dərslərində TOPs metodologiyasının tətbiqinin gətirdiyi inkişaf və yeniliklər müşahidə olunur və bu metodikanın tətbiqi ilə keçirilən fiziki tərbiyə dərslərində şagirdlər daha çox iştirak etməyə meyil göstərirlər.

“British Council”-in Azərbaycan nümayəndəliyinin direktoru Samr Shah TOPs layihəsinin ölkəmizdə böyük uğurla həyata keçirildiyini qeyd edərək Britaniya təcrübəsinin Azərbaycan məktəbliləri üçün də faydalı olduğunu bildirdi.

YUNİSEF-in Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbərinin müavini Min Yuan da öz növbəsində proqramın inklüziv tədrisi

İyulun 1-də Təhsil Nazirliyi, “British Council”, Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası, “İnkişaf Naminə İdman” İctimai Birliyinin birgə həyata keçirdiyi TOPs proqramının 5-ci mövsümünün bağlanmış mərasimi keçirilib.

Tədbirdə Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov, “British Council”-in Azərbaycan nümayəndəliyinin direktoru Samr Shah, YUNİSEF-in Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbərinin müavini Min Yuan və digər şəxslər iştirak ediblər.

Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov 240000-dən artıq şagirdin yararlandığı TOPs proqramının əhəmiyyətindən söz əqarəq əhatə dairəsinin genişləndirilməsinin vacibliyini qeyd edib.

Nazir müavini bildirib ki, proqramda iştirak edən ümumtəhsil məktəblərinin fiziki

Beynəlxalq yarışa və ümumrespublika birinciliyinə yekun vurulub

İyunun 29-da Qəbələ şəhərində Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) təşkilatlığı, FHN işçilərinin həmkarlar ittifaqının, Təhsil, Gənclər və İdman nazirliklərinin, rayon icra hakimiyyətinin dəstəyi ilə keçirilən “Gənc xilasedici” VII Beynəlxalq yarışına və “Gənc xilasedici və yangınsöndürən” VIII Ümumrespublika birinciliyinə yekun vurulub.

Fövqəladə Hallar nazirinin müavini, general-leytenant Etibar Mirzəyev, Gənclər və İdman nazirinin müavini İntiqam Babayev, Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov və rayon icra hakimiyyətinin başçısı Səbuhi Abdullayev öncə yarışın keçirildiyi ərazidə komandaların üzvləri ilə görüşərək onların sıra hazırlığı, geyimi, fiziki və taktiki hazırlığı ilə tanış olub, xilasedici və yangınsöndürən komandalarının fəvqəladə hallara hazırlıq vəziyyəti, onların təlimləri, müxtəlif texnikalardan istifadə etməklə bacarıqları ilə maraqlanıblar.

Heydər Əliyev Konqres Mərkəzində təşkil olunan mükafatlandırma mərasimində Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndirilib, yarışlar haqqında FHN-in hazırladığı videoçarx nümayiş etdirilib.

Qeyd edək ki, bu il ümumrespublika yarışlarında finala vəsiqə alan 12 komanda — Quba, Salyan, Ucar, Lənkəran, Daşkəsən, Şuşa, Şamaxı, Sumqayıt və Bakı şəhəri “Zəngi” liseyi, 220 və 31 nömrəli tam orta məktəblərin, Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün 2 nömrəli respublika xüsusi internat məktəbinin komandası iştirak edib. “Gənc xilasedici” VII Beynəlxalq yarışında isə Azərbaycan, Türkiyə, Rusiya, Belarus, Pakistan, Qətər, Gürcüstan, Rumıniya, Ukrayna, Serbiya, Bolqarıstan komandaları mübarizə aparıblar. Yarışlarda komandalara “Məncələr zolağı”, “Kombinə edilmiş yangın estafeti”, “Axtarış-xilasetmə işi”, “Komandaların təqdimatı” və “Divar qəzeti” mərhələlərində güclərini sinayıblar.

Beynəlxalq yarışda birinci yeri Azərbaycan, ikinci yeri Belarus, üçüncü yeri isə Gürcüstan komandaları tutub. Ümumrespublika birinciliyində isə birinci yerə Sumqayıt şəhər 43 nömrəli məktəbin komandası, ikinci yerə Şamaxı, üçüncü yerə isə Ucar rayonunun komandaları layiq görülüb. Habelə Bakı şəhəri 2 nömrəli Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün xüsusi internat məktəbinin komandası da təltif olunub.

Bədi hissə ilə davam edən tədbirdə qaliblərə kubok, diplom, fəxri fərmən və qiymətli hədiyyələr, digər iştirakçılara isə fəxri fərmən və xatirə hədiyyələri təqdim edilib.

AZƏRTAC

“Təhsil avtobusu” yay məktəbinə start verilir

“Azərbaycan üçün öyrət” təhsil proqramı çərçivəsində Təhsil Nazirliyinin təşkilatlığı ilə “Təhsil Avtobusu-Nəsimi” yay məktəbi layihəsinə start verilir. Nəsimi ilinə həsr olunan “Təhsil avtobusu” yay məktəbi artıq dördüncü ildir keçirilir.

“Təhsil avtobusu — Nəsimi” yay məktəbi bu il Bakı, Şamaxı, sərhəd və sərhədə yaxın rayonların (Qusar, Astara, Cəbrayıl rayonu Cocuq Mərcanlı kəndi, Qazax, Balakən) ümumtəhsil məktəblərinin akademik göstəriciləri zəif və orta olan V-IX sinif şagirdlərini əhatə edəcək.

Nəsimi ilinə həsr olunan yay məktəbinin məqsədi şagirdlərin şəxsi inkişafına stimül vermək, həyata fərqli baxış və dünyagörüşünün formalaşmasına təsir etmək, onların dərşə marağının artmasına şərait yaratmaq və Nəsimi yaradıcılığının tanıdılmasıdır. Yay məktəbi çərçivəsində bu istiqamətlərdə interaktiv dərşlər, incəsənət, peşə və fərdi inkişaf təlimləri, intellektual yarışlar keçiriləcək. Layihəyə iyulun ikinci yarısından başlanılacaq.

“İT sənayesinin tendensiyaları və təhsilə təsiri”

Təhsil Nazirliyində “İT sənayesinin tendensiyaları: təhsilə təsiri” mövzusunda tədbir keçirilib.

Tədbirdə Təhsil nazirinin müavini Məhəbbət Vəliyeva, Təhsil Sisteminin İnformasiyalaşdırılması İdarəsinin rəisi Vüsal Xanlarov, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin, bu universitetin nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin nümayəndələri və məktəb direktorları iştirak ediblər.

Təhsil nazirinin müavini Məhəbbət Vəliyeva müasir təhsil sistemində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqinin vacibliyi və bu texnologiyalardan istifadənin dünya standartları səviyyəsinə çatdırılmasının əhəmiyyətindən danışıb. Nazir müavini bildirib ki, tədbirin keçirilməsində məqsəd ölkəmizdə yaradılan müasir təhsil sistemini beynəlxalq təcrübədəki təhsil örnəkləri ilə müqayisəli şəkildə təhlil etmək və təhsilin modernləşdirilməsində vacib rol oynayan tə-

rəflərlə fikir mübadiləsi aparmaqdır.

Təhsil Sisteminin İnformasiyalaşdırılması İdarəsinin rəisi Vüsal Xanlarov təqdimatla çıxış edərək İKT sənayesində baş verən və proqnozlaşdırılan 10 əsas texnoloji tendensiyalar barədə ətraflı məlumat verib. Qeyd olunub ki, proqnozlara əsasən 2022-2024-cü illərə qədər rəqəmsal iqtisadiyyata keçid, süni intellektin tətbiqi, böyük verilənlərin təhlili, əşyaların interneti və üçüncü platforma texnologiyalarına sərmayələr, blokçeyn texnologiyasının tətbiqinin genişlənməsi, bulud texnologiyalarının inkişafı və yeni nəsil proqramçılara ehtiyacın artması fonunda təhsilin məzmunu, təchizatı və idarə olunması transformasiyaya uğramalı, təhsil sisteminin modernləşdirilməsi üçün tədris fərdiləşməyə uyğun istiqamətləndirilməlidir.

Sonda mövzu ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb, müxtəlif təhsil pillələri və ixtisasartırma müasir texnologiyaların tətbiqi və zəriyyəti və perspektivlər müzakirə edilib.

Sağlam rəqabət və innovativ fəaliyyət

Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə III qrant müsabiqəsinin qalibləri məlum oldu

← Əvvəlki səh.1

Oruc MUSTAFAYEV

Təhsil Nazirliyinin Təşkilat Komitəsi tərəfindən yaradılan Ekspert qrupu bu layihələri qiymətləndirib. Ümumilikdə isə 53 təhsil müəssisəsi və 115 pedaqoji işçinin layihəsi müsabiqənin şərtlərinə uyğun, daha rəqabətli və daha innovativ inkişaf yönəlik olduğu üçün qrant layihəsinin qalibi elan olunublar. Bu layihələrin icrasına avqustun 1-dən etibarən başlanılacaq və layihələr özlüyündə müxtəlif dövrlərdə icra olunacaq, onların icra müddəti isə bir il əhatə edir.

Elektronlaşan müraciət

Məlumdur ki, son illərdə təhsil sahəsində icra olunan layihələrin böyük qismi həm də vətəndaş məmnunluğunun təmin olunması faktoruna əsaslanır. Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə 3-cü qrant layihəsi də bu məmnunluğu təmin edib. O.Abbasovun sözlərinə görə, bu il keçirilən müsabiqənin öncəki müsabiqələrdən əsas fərqi ondan ibarətdir ki, bu il istər müraciətlərin qəbulu, istər layihələrin qiymətləndirilməsi - yeni proses başdan sona qədər elektronlaşıb. Yəni iştirakçılar grant.edu.az portalı vasitəsilə qeydiyyatdan keçib, öz ərizələrini elektron qaydada yerləşdirib. Ekspert komissiyası isə qiymətləndirmə prosesini tam elektron şəkildə həyata keçirib.

Mükafatlandırma

Qeyd edilməlidir ki, müsabiqə özlüyündə 6 sahə üzrə keçirilir, bu sahələr istər idarəetmənin təkmilləşməsi, istər sağlamlıq imkanları məhdud şagirdlərlə iş, istedadlı uşaqların bacarıqlarının üzə çıxarılması, eyni zamanda qiymətləndirmə kimi sahələri əhatə edir. Sektor müdiri bildirib ki, Nazirlər Kabinetinin təsdiq etdiyi qərara əsasən layihələrə ayrılan mükafatların həcmi - pedaqoji işçilərin təqdim etdiyi layihələr üçün 10 min manata qədər, ümumtəhsil müəssisələrinin layihələri üçün isə maksimum 100 min manat cəvarında ola bilər. “Ancaq builki müsabiqədə biz ümumi şərti rəqəm desək, pedaqoji işçilər üçün

orta rəqəm 3000 - 3500 manat, ümumtəhsil müəssisələri üçün isə 15-20 min manat arasında dəyişib. Təbii ki, hər bir layihənin öz fəaliyyət istiqamətinə və smetasına uyğun olaraq büdcələri var. Bütünlükdə müsabiqə qaliblərinin mükafatlandırılması üçün hər il dövlət büdcəsindən 1 milyon manat vəsait ayrılır”.

Xarakterik istiqamətlər

Təhsil sistemimizdə davamlı islahatların və müsbət dəyişikliklərin baş verdiyi indiki şəraitdə ümumtəhsil müəssisələrini və pedaqoji işçiləri hansı xarakterik innovasiyalar və layihələr maraqlandırır? O.Abbasovun sözlərinə görə, əslində qrant müsabiqəsi innovasiya və inkişafı bağlı olduğundan onların bəziləri barədə danışmaq olar. Məlumdur ki, son zamanlar ölkəmizdə şagirdlərimizin böyük marağına səbəb olmuş olimpiadaların, eləcə də Beynəlxalq olimpiadaların medallarımızın sayı da artır. Buna görə də bir çox müəllimlərimiz, mütəxəssislərimiz tərəfindən təqdim olunan layihələr - istər respublika fənn olimpiadaları, istər beynəlxalq olimpiadalarına hazırlıq, ümumi vəsaitlərin, məktəblər tərəfindən məktəbdaxili qiymətləndirmənin həyata keçirilməsi üçün veb sahifələrin, portalların, audio dərsləklərin hazırlanması, bununla yanaşı, ümumtəhsil müəssisələrində çalışan pedaqoji işçilər və istedadlı şagirdlər üçün təşkil olunacaq yay məktəbləri, təlim proqramları - bunların hər biri öz spesifikasiyi ilə bizim üçün innovativlik və inkişafa yönəlikdir.

Əhatəsi genişlənən yaradıcı müsabiqə

İstənilən layihənin uğurlu icrasını təmin edən mühüm amillərdən biri həm də onun əhatəliliyinin genişləndirilməsidir. Orxan Abbasova görə, sevindirici xəbər odur ki, builki müsabiqəyə ölkəmizin demək olar bütün şəhər və rayonlarından olan ümumtəhsil məktəbləri və pedaqoji işçilər tərəfindən müraciətlər daxil olub. “Bu, ondan xəbər verir ki, artıq respublikada bütün ümumtəhsil müəssisələri və pedaqoji işçilər layihədən xəbərdardır. Biz ümid edirik ki, gələcəkdə müraciətlərin sayı artacaq, eyni za-

manda biz kəmiyyət artımı ilə yanaşı keyfiyyətin də yüksəlməsini müşahidə edə biləcəyik”.

Qalib layihələrə gəlincə, onlar əsasən 44 rayon və şəhərdən olan ümumtəhsil müəssisələrini və pedaqoji işçiləri əhatə edir. Qalib layihələri olan ən fəal rayon və şəhərlər Bakı, Gəncə, Sumqayıt, Lənkəran, Quba, Masallı, Bərdə, Şəki, Göygöl və Şəmkirdir.

Ümumtəhsil məktəbləri üzrə qalib layihələrdən Bakıdakı 216 nömrəli tam orta məktəbin “Dünya Uşaq Ədəbiyyatının Səslə Kitabxanası”, 6 nömrəli məktəb-liseyin “Ümummilli lider Heydər Əliyevə həsr olunmuş məktəblilərarası Fibonacci intellektual yarışı” - II mövsüm, Bakıdakı S.Bəhlulzadə adına Xarici dillər təmayüllü gimnaziyasının “STEM - Yay məktəbi”, Füzuli rayon 50 nömrəli tam orta məktəbin “Sabaha uzanan əllər - Robototexnika Mühəndisliyi Akademiyası”, Cəlilabad şəhər 8 nömrəli məktəb-liseyin “Oxu və riyaziyyatın tədrisi metodikasında yeni yanaşmalar”, Gəncə şəhər 26 nömrəli məktəb-liseyin “Robotiks”, Lənkəran şəhər S.Kazımbəyov adına 6 nömrəli tam orta məktəb-liseyin “İstedadlı uşaqlara dəstək olaq!”, Qax rayon İlisu kənd Nizami adına tam orta məktəbin “Uğurlu nəticə üçün doğru strategiya”, Şamaxı şəhər 10 nömrəli tam orta məktəbin “Müəllimlərin STEM tədrisi bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi”, Salyan rayon Arbatan kənd E.Ağayev adına tam orta məktəbin “Məktəb icmalarının inklüziv təhsillə bağlı maariflənməsi” kimi layihələri göstərmək olar.

Fərdi kateqoriya üzrə qalib gəlmiş layihələrdən isə “Yeniyyətlərin Beynəlxalq Elm Olimpiadaları üçün Fizika üzrə hazırlıq vəsaiti”, “Müasir məktəb idarəçiliyində innovativ yanaşmaların tətbiqi”, “Məktəblilərə robototexnika və mühəndislik biliklərinin aşılınması”, “Oxuyub-anlama bacarıqlarının qiymətləndirilməsi vəsaiti”, “Robototexnika” laboratoriyasının yaradılması, “Yeniyyətlərin Beynəlxalq Elm Olimpiadaları”na hazırlıq üçün müasir tədris resursu, “Kiçik Akademiya tədqiqatçıları” müsabiqəsinin keçirilməsi, Təbii Fənlərinin Tədqiqat və STEM əsaslı tədrisinə aid metodik vəsaitin hazırlanması, “Səslə dərslər” mobil tətbiqi, “Müasir təhsilin idarə olunması” proqramı və digər layihələri göstərmək olar.

Sonda qeyd edək ki, təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə qrant müsabiqəsinin keçirilməsində başlıca məqsəd təhsil müəssisələrində, təhsilverənlərdə sağlam rəqabəti və innovativ fəaliyyəti stimullaşdırmaqdan ibarətdir.

STEM

Müasir təhsil brendi

Təbiət, texnologiya, mühəndislik və informatika fənlərini əlaqəli şəkildə öyrədən metod

← Əvvəli səh.1

Arzu DAŞDƏMİROV,
ADPU-nun Fizika və texnologiya
fakültəsinin dekani, dosent

Qalib ŞƏRİFOV,
ADPU-nun Fizika və texnologiya fakültəsinin
Fizikannın Tədrisi Metodikasının dosenti

STEM dərsləri modeli

STEM dərsləri modeli ilk dəfə olaraq XX əsrin ortalarında Amerika məktəblərində tətbiq olunmağa başlayıb. STEM sözünün açılışı ingilis dilindən olan sözlərin birinci hərfindən ibarətdir. Belə ki, ingilis dilində olan Science, Technology, Engineering, Math sözləri uyğun olaraq Elm, Texnologiya, Mühəndislik və Riyaziyyat kimi sözlərin tərcüməsindən götürülüb. Başqa sözlə, bu dərslər adətən fənlərin vaxtdan vaxta olan dərslərdir. Bu dərslər şagirdlər hər hansı problemin həllini Elm, Texnologiya, Mühəndislik və Riyaziyyat kimi fənlərin prizmasından baxaraq həll etməyə səy göstərirlər. Burada hər bir fənn şagirdlərin müəyyən bacarıqlarını üzə çıxır. Belə ki, bu dərslər Elm (Science) onların obyektiv dünyanı dərk etməsini, Texnologiya (Technology) hər hansı problemin həllində vasitələrdən istifadə bacarığını, Mühəndislik (Engineering) onların texnoloji vasitələrdən istifadə bacarığını və Riyaziyyat (Math) isə onların ölçmə və hesablama bacarığını inkişaf etdirir.

Ümumilikdə STEM dərsləri modelinin mahiyyəti ilə əlaqədar belə bir fikir söyləmək olar: STEM - texniki və təbiət fənlərinin tədrisində orta məktəbin ənənəvi nəzəriyyəyə əsasən əzbərlənmə üsullarından fərqli olaraq, elmi-texniki biliklərin gündəlik həyatda necə tətbiq olunmasını “layihə əsaslı öyrətmə” metodudur. Bu dərslər tədrisi zamanı şagirdlərin bir çox bilik, bacarıq və qabiliyyətləri inkişaf etdirir. Bunlara məntiqi, tənqidi, yaradıcı təfəkkürə malik olmalarını, düşüncə problemləri situasiyadan məharətlə çıxmaq bacarığını, yenilikçi, ixtiracı, özərlənmə inamı və texnoloji baxımdan savadlı olmalarını göstərmək olar.

STEM-in tarixinə gəldikdə isə, onun tarixi dünyanın güc mərkəzlərinin Ayn fəth edilməsi uğrunda apardığı mübarizənin nəticəsi fonunda meydana gəlib. Belə ki, 1958-ci ildə ABŞ prezidenti Eisenhower NASA kosmik agentliyi yaradır və bununla da amerikalılar arasında “science” elminə marağı daha da artırır. Daha sonra 1990-cı ilin əvvəllərində Amerikada STEM sahəsi üçün K-12 kurikulumu modeli hazırlanıb. 2009-2010-cu illər ərzində isə Amerikanın sabiq prezidenti Barak Obamanın təşəbbüsü ilə STEM karyerasının imkanları geniş şəkildə təbliğ olunmağa başlandı. Bununla da o, 2021-ci ilə qədər sayı 100000 bərabər olan ən yaxşı STEM müəlliminin yetişdirilməsini əsas məqsəd kimi öndə çəkdi. 2014-cü ildə Obama administrasiyası tərəfindən STEM təhsilinin inkişafına qoyulan investisiyanı 2012-ci ilə nisbətən 6,7% artıraraq 3,1 milyard dollara çatdırılması ilə bağlı göstəriş verildi.

2016-cı ilin sonunda “Forbes” jurnalının STEM proqramının ölkələr üzrə təbiiq ilə bağlı araşdırmalarının (“Azərbaycan məktəbi” jurnalı, 2009) nəticəsi kimi *şəkil 1-i* göstərmək olar.

Şəkiləndirildiyi kimi siyahıya Çin Xalq Respublikası başçılıq edir. Düzdür, bu dövlətin əhali sayı da dünyada ən üst səviyyədədir. Lakin bu dövlətin təhsil strategiyasında STEM dərsləri modelinin tətbiqinə qoyulan investisiya kifayət qədər yüksəkdir.

STEM təhsilini də digər statistik məlumatla (“Azərbaycan məktəbi” jurnalı, 2009) görə 2011-ci ildə STEM şagirdləri üzrə hər 100 000 nəfərə düşən 20-39 yaşlarda olan məzunların sayı Finlandiyada daha yüksəkdir. Bu da təhsilin tərəqqisi ilə seçilən Finlandiyada STEM təhsilinin parlaq gələcəyinə olan inamdan və etibardan qaynaqlandığını deyə bilərik (*bax şəkil 2*).

STEM peşələri

Söhbətimizin bu məqamında bir sual ortaya çıxır? STEM təhsil alan şagirdlərimiz hansı peşənin sahibi ola bilərlər? Yeri gəlmişkən bir məqamı xüsusi qeyd etmək istədik ki, STEM peşələri dünyada ən gəlirli peşələrdir. Məsələn, Amerikada STEM peşələrinin hər saatına orta hesabla 34,44 dollar əməkhaqqı ödənilir. Müqayisə üçün deyək ki, digər sahələrdə isə hər saat üçün 18,68 dollar ödənilir.

Ümumiyyətlə, dünyada ən çox yayılmış STEM peşələri (*bax şəkil 3*).

- * Robotexnika
- * Nüvə tibbinin mühəndisliyi
- * Biotibb mühəndisliyi

Bu peşələrin də içərisində ən aktual olanı Biotibb mühəndisliyi. Aparılan statistik araşdırmalara (“Azərbaycan məktəbi” jurnalı, 2009) görə 2020-ci ilədək Biotibb mühəndisliyinə tələbat daha böyük sürətlə artacaq. Bəs sual olunur: Biotibb mühəndisi kimdir? Biotibb mühəndisi insanın xarici və ya daxili orqanlarını əvəz edə bilən süni modellər hazırlayan mütəxəssisdir. Bunun üçün də həmin mütəxəssisin biologiya, fizika, mühəndislik, tex-

nologiya və riyaziyyat fənlərindən mükəmməl biliyə sahib olması lazımdır.

Bu məqamda STEM dərsləri aid bir nümunənin göstərilməsi daha münasib olar. Yuxarıda deyildiyi kimi, STEM dərsləri əsaslı dərslər olduğundan şagirdlərə “Lego Hava şarları maşını” layihəsini hazırlamaq tapşırılır. Şagirdlər qruplar halında bu layihəni hazırlamağa başlayırlar (*bax şəkil 4*).

Bu layihənin icrası zamanı şagirdlər fizikadan sürət, ətalətlik, cismin dayanıqlığı, kütlə mərkəzi və Nyutonun qanunları haqqında biliklərə malik olacaqlar. Bununla yanaşı, Texnologiya fənninə uyğun olaraq müvafiq legoların seçilməsinin səbəbini, Mühəndislik baxımından legolarla işləmək bacarığını əldə edəcəklər. Digər tərəfdən qruplarla işləyərək şagirdlərdə nizamlılıq, səbirlik, rəqəbatçılıq, tədqiqatçılıq və gender bərabərliyinə hörmət kimi şəxsi keyfiyyətlər inkişaf edəcək.

STEM və STEM yönümlü layihələr

Dünyada STEM təhsilinin tətbiqinin geniş vüsət aldığı bir məqamda bu təhsillə bağlı layihələrin icrası daha aktual bir məsələyə çevrilib. Artıq bir çox ölkələrdə STEM və STEM yönümlü layihələrin icrasına start verilib. Bunlara misal olaraq aşağıdakıları göstərmək olar:

* STEM təhsilinin hertərəfli inkişaf etdirilməsi ilə əlaqədar Amerikada STEM Təhsil Komitəsi yaradılıb. Bu komitə Amerika Təhsil Departamenti də daxil olmaqla müxtəlif 13 təşkilatdan ibarətdir.

* Amerikada 2013-cü ildə 5 illik Federal STEM Təhsil Strategiya Planı qəbul olunub.

* Malayziya Təhsil sistemində 2013-2025 -ci illər STEM təhsil islahatlarının aparılması qəbul olunub.

* Avstraliyada 2015-ci ildə 2016-2026-cı illər məktəblərdə STEM təhsilinin inkişafı üzrə Milli Strategiya qəbul olunub.

* 2011-2014-cü illərdə STEM təhsilinin inkişafı sahəsində Beynəlxalq Əməkdaşlıq çərçivəsində ən böyük Beynəlxalq layihə olan “InGenious” layihəsi həyata keçirilib.

* 2012-2015-ci illər ərzində innovativ tədris metodlarının toplanması və tələbələrə elm marağının artırılması məqsədilə “INSTEM” layihəsi həyata keçirilib.

* Tədqiqat əsaslı nəzəriyyə ilə praktika arasındakı boşluğu aradan qaldırmaq məqsədilə Avropanın orta məktəblərində “Mind the Gap!” layihəsi həyata keçirilib.

* 2015-ci ildə “ER4STEM” üçillik bir layihə həyata keçirilib.

* İldə bir dəfə (2016 - Avstriya, 2017 - Bolqarıstan, 2018 - Malta) olmaqla Avropada Təhsil Robotu Konfransı keçirilir.

* 2016-2019-cu illər üçün Təhsil və Elm inkişafı Dövlət proqramı çərçivəsində Qazaxıstan dövləti STEM kontekstində məktəb təhsilinə keçib. 2014-cü ildən etibarən isə Nəzarəyəvə adına İntellektual Məktəblərdə Robotika üzrə Respublika Olimpiadası keçirilib.

* 2016-cı ildə Qazaxıstanda təhsil robot laboratoriyaları ilk dəfə açılmağa başlanılıb.

* 2014-cü ildən Birləşmiş Krallıq və Qazaxıstan Respublikası arasında “Newton-Al-Farabi” adlı beşillik Tərəfdaşlıq proqramı həyata keçirilib.

STEM-in inkişafı artıq veb sahifələrdə və sosial şəbəkələrdə də özünü büruzə verir. Dünyada artıq STEM təhsilə bağlı internet sahifələri fəaliyyətə başlamışdır. Bunlardan biri STEM təhsillə bağlı elmi jurnalın www.jstemed.org saytıdır. Həmin jurnalda STEM Təhsillə bağlı məqalələr yerləşdirilir. Bundan başqa STEM təhsillə bağlı “National Institute for STEM Education” təşkilatının sertifikatını əldə etmək olar (*bax şəkil 5*).

STEM təhsili Azərbaycanda

Azərbaycan da STEM Təhsil ilə bağlı dünyada gedən proseslərə biganə qalmamışdır. Təhsil naziri Ceyhun Bayramovun “Azərbaycan” qəzetinin 14.06.2019 tarixli nömrəsində “Təhsilin inkişaf strategiyası: nailiyyətlər və əsas hədəflər” adlı məqaləsində STEM təhsilə geniş yer vermişdir: “Daha bir prioritet ümumi təhsildə STEM yanaşmasının tətbiqidir. Bu yanaşma təbiət, texnologiya, mühəndislik və riyaziyyat fənlərinin tədrisinin ayrı-ayrılıqda deyil, əlaqəli şəkildə öyrədilməsi və şagirdlərdə “XXI əsr bacarıqları”nın formalaşdırılmasını nəzərdə tutur. Bu istiqamətdə növbəti tədris ilindən məktəblərdə robototexnika, nanotexnologiya, süni intellekt, mexanika kimi sahələri əhatə edən məzmunun tətbiqi planlaşdırılır”. Bundan başqa, Azərbaycan Təhsil Nazirliyinin xətti ilə 2019-2020-ci illərdə Bakının bir çox məktəblərində STEM dərsləri keçirilməsi ilə əlaqədar pilot layihə qəbul olunub. Bununla bağlı Azərbaycandan 50 müəllim STEM təhsili almaq üçün İsrailə 1 aylıq treninqlərə cəlb olunub. Ümumiyyətlə, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə STEM və STEM yönümlü aşağıdakı tədbirlər (<https://edu.gov.az>) keçirilib:

* Ölkəmizdə “STEM Azərbaycanda” adlı konfrans.

* 2017-ci ildən ümumtəhsil məktəblərinin şagirdləri elm və texnologiyaya marağın artırılması məqsədilə həyata keçirilən “First Lego League (FLL)” Beynəlxalq mühəndislik və robototexnika yarışında iştirak edir.

* 2018-ci ildən etibarən tədrisdə “PolyUp” onlayn platforması tətbiq olunmağa başlayıb. Platforma şagirdlərə virtual olaraq genişləndirilmiş realıqda obyektləri dəyişərək müxtəlif elmlərin onların həyatına təsirini anlamağa şərait yaradır, çevik hesablama bacarıqlarını təkmilləşdirir və layihəyönümlü öyrənmə prosesində yaradıcı təfəkkürü inkişaf etdirir.

* Müasir tədris strategiyaları, tədrisdə elektron resurslardan istifadə, layihə əsaslı öyrənmə metodikası və digər mövzular üzrə 20906 nəfər pedaqoji və inzibati - idarəetmə heyəti üçün ixtisaslandırma, stajkeçmə və mentorluq xidmətləri təşkil olunub.

* 2018-ci ildə 15 ümumi təhsil müəssisəsinin ibtidai və yuxarı sinif şagirdləri üçün sinif otaqları “Lego Education” təhsil robotları ilə təchiz olunmuşdur. Bakı, Sumqayıt, Lənkəran və Mingəçevir şəhərlərindən 70 nəfər informatika və fizika müəllimi təhsil robotlarından istifadə qaydaları, onların tədris prosesində tətbiq olunması üzrə təlimlərdən keçib.

* Respublikanın 50-dən artıq məktəbi LabDisk - Physio və LabDisk - Chemio rəqəmsal laboratoriya avadanlığı ilə təmin edilib. LabDisk-lər 12 ənənəvi laboratoriya cihaz və avadanlığı əvəz edə bilən, fizika, kimya, biologiya, coğrafiya dərslərində istifadəsi real olan mobil rəqəmsal laboratoriya qurğusudur. Bu qurğunun mobil imkanları təbiət ekskursiyaları zamanı belə müxtəlif ölçmələr aparmağa, nəticələri münasib vaxtda emal etməyə imkan verir.

* 2017 və 2018-ci illərdə elan edilmiş Təhsildə İnkişaf və İnnovasiyalar üzrə qrant müsabiqələri və s.

Azərbaycanda STEM dərsləri keçən “STEM Engineering for Kids” adlı Beynəlxalq təşkilat fəaliyyət göstərir. Respublikamızın bir çox məktəbləri STEM laboratoriyaları ilə təchiz edilib. Onlardan 273 və 251 nömrəli məktəbləri göstərmək olar.

STEM müəllimlərinin hazırlanması

Əlbəttə, STEM dərslərini tədris edə biləcək müəllimlərin də yetişdirilməsi əsas aktual məsələyə çevrilmişdir. Bəs STEM müəllimi hansı keyfiyyətə malik olmalıdır? Bu barədə STEM müəllimlik peşəsinin təbliğ edən beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən Amerika Təhsil Departamenti bu peşənin 4 əsas pedaqoji keyfiyyətini müəyyən etmişlər:

1. Liderlik kompetensiyaları
2. STEM öyrətmə kompetensiyaları
3. STEM fənlərini bir-biri ilə və ya qeyri - STEM fənləri ilə inteqrasiya etmək kompetensiyaları
4. STEM fənnin məzmun biliklərinə yiyələnməli

Bütün bunları nəzərə alaraq, STEM müəllimlik peşəsi üzrə kadrların hazırlanması prosesində bir sıra problemlərin meydana çıxdığını deyə bilərik. Bu problemlər aşağıdakılardan ibarətdir:

1. STEM dərslərini tədris edə bilən yaradıcı, çevik, hədisləri qabaqlayan düşüncə tərzinə malik, layihə əsaslı dərslərin tədrisində təkmilləşdirmə zamanı dizayn və layihələndirmə qabiliyyətlərini inkişaf etdirə bilən müəllimlərin yetərincə olmaması;
2. STEM dərslərinin təşkilində həmin dərslərin proqramının yetərli olmaması;
3. STEM dərslərin qurululuşunda pedaqoji və psixoloji nöqtəyi-nəzərdən müəyyən xüsusiyyətlərə və STEM müəllimlərinin xüsusi bilik və bacarıqlara malik olmasını nəzərə alaraq STEM müəllimlərinin müəyyən STEM mərkəzləri tərəfindən 2-6 aylıq təlimlər əsasında hazırlanmasının yetərli olmaması.

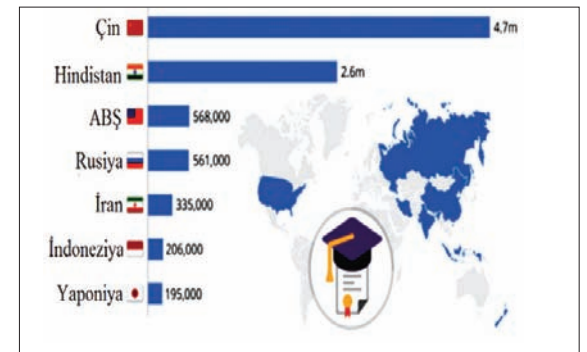
Buna görə də STEM müəlliminin yetişdirilməsi prosesinə həm pedaqoji, həm də psixoloji baxımdan çox ciddi yanaşmağımız lazımdır. Bu baxımdan 2017/2018-ci tədris ilində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Fizika və texnologiya fakültəsində fakültə dekani, dosent Arzu Daşdəmirovun təşəbbüsü ilə eksperimental qrup yaradılıb. Bu qrupda təhsil alan tələbələrin elmi potensialı çox yüksəkdir. Onlara “STEM Engineering for Kids” təşkilatının dəstəyi ilə STEM dərsləri tədris olunur. Tələbələr bu dərslər STEM dərslərinin mahiyyətini, qurululuşunu və ən əsas STEM müəllimliyinin dünyada qəbul olunmuş kompetensiyalarını pedaqoji və psixoloji baxımdan təhlil edirlər. Artıq STEM dərslərində eksperimental qrupun tələbələrini məqsədyönlü şəkildə uğurlu nəticələri qeydə alınmışdır.

Deyənlər bu fikirlərin əsasında tam əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycanda STEM sahəsi üzrə müəllimlərin peşəkar hazırlığı Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti öz üzərinə götürə bilər. Bu məqsədlə də bu universitetdə “STEM Müəllimlik” ixtisasının açılmasını tam məqsəduyğun hesab edirik. Bu ixtisasın yaranmasını mərhələlərini aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

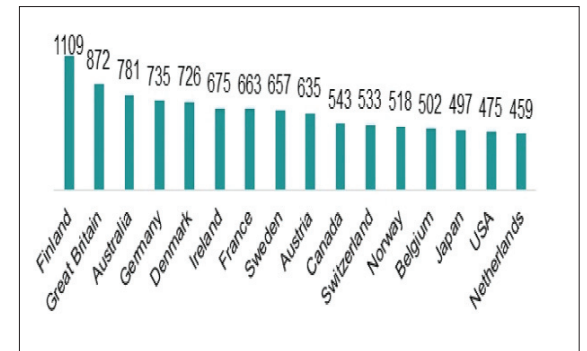
* ADPU-nun hazırkı tələbələrində (təbiət və texniki ixtisaslar üzrə) STEM məzmunlu maarifləndirici seminarların təşkili;

* Respublikada STEM mərkəzi adı altında fəaliyyət göstərən Mars Academy, Engineering for Kids və s. kimi özəl qurumların xidmətlərindən müəyyən müddət üçün yararlanmaq;

* Tələbələrə STEM məzmunlu referat, kurs işi, bu istiqamətdə daha çox irəliləyiş göstərməkdə olan tələbələrə isə hətta diplom işi mövzuları vermək;

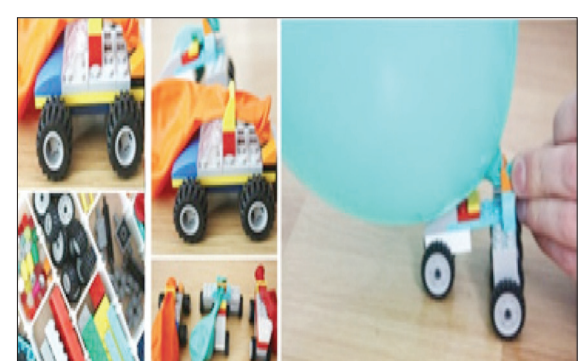
Şəkil 1

Şəkil 2

Şəkil 3

Şəkil 4

Şəkil 5

* Gənc tələbələrə Gənclər Fondunun qrant müsabiqələrinə STEM məzmunlu layihə təklifləri ilə müraciət etməsi üçün təşviq etmək;

* yaxın ərəzlərdə yerləşən, müasir avadanlıqlarla təchiz edilmiş texnoparklara planlı ekskursiyalar təşkil etmək;

* müəyyən müddət sonra STEM düşüncəsi formalaşmış tələbələr arasında “STEM dərsləri planı/layihə” müsabiqəsi təşkil etmək və s.;

* STEM müəllimlik ixtisası üzrə kafedrada dərslər deyəcək müəllimlərin seçimi üçün elanların verilməsi;

* STEM müəllimlik ixtisası üzrə kafedrada dərslər deyəcək müəllimlərin müxtəlif təlimlərə cəlb edilməsi;

* tədris planlarının, həyata keçiriləcək STEM layihələrin mövzularının seçilməsini öncədən təmin etmək;

* tədrisin keyfiyyətli təşkil üçün daha öncədən STEM mərkəzlərinin, emalatxanalarının, avadanlıqlarının, İKT təminatının təşkil edilməsi və sınaqdan keçirilməsi məqsədlə tenderin elan edilməsi;

* bu istiqamətdə beynəlxalq təcrübədən istifadə məqsədilə müvafiq xarici mütəxəssislərin mütəmadi olaraq vətəndaş və seminarlarının təşkil edilməsi.

Yekunda onu qeyd etmək istərdik ki, dünyanın modernləşmə prosesi sürətləndikcə müasir təhsil modellərinin, o cümlədən STEM Təhsilin tətbiqi coğrafiyası sürətlə genişləncək. Bizim bu proseslərə vaxtında və müəssisəyə uyğun olaraq öz ixtisasımızı təhsil sahəsində rəqəbatə davamlı istedadlı kadrların meydana gəlməsinə və onların dünya arenasında öz yerini layiqincə tutmasına əhəmiyyətli dərəcədə təkən verəcəkdir.

Hədəf düzgün seçiləndə...

Mirzə Ələkbər Sabir adına Astara şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbin uğurları

RAĞAYEV

Təmali 1905-ci ildə ibtidai məktəb kimi qoyulan, 1917-ci ildən əsas məktəb kimi formalaşan, 1935-ci ildən isə Mirzə Ələkbər Sabir adına 1 nömrəli tam orta məktəb kimi fəaliyyət göstərən bu təhsil ocağının çoxlu sayda görkəmli məzunları olub. Onların sırasında yüzlərlə həkim, mühəndis, müəllim, alim və digər ixtisas sahibləri yer alıb. Məktəbin məzunlarından Rövşən Abdullayev Milli Qəhrəmandır, Sehran Quliyev, Siyavuş Nəsirov vətən torpaqlarının qorunmasında igidlik göstərərək şəhidlik zirvəsinə yüksəliblər. Digər məzun - qazi Orxan Əliyev Aprel döyüşlərində igidlik göstərib.

Məktəbin direktoru Xədicə Əliyevanın verdiyi məlumatla görə, burada 532 şagird təhsil alır, 62 müəllim fəaliyyət göstərir. Məktəbin müəllimləri Müəllimlərin Diaqnostik qiymətləndirməsində iştirak ediblər.

“Ümumi təhsil sahəsində 2018-2019-cu dərslərin prioritet fəaliyyət istiqamətləri barədə” Azərbaycan Respublikası Təhsil nazirinin 14 avqust 2018-ci il tarixli əmrinin icrasını təmin etmək, istedadlı şagirdlərlə aparılan işləri tənzimləmək, bu sahədə səmərəli fəaliyyət mexanizminin yaradılmasına kömək göstərmək, şagirdlərdə tədqiqatçı qabiliyyətinin formalaşması ilə bağlı tədbirləri sistemli həyata keçirmək məqsədilə məktəbdə “Kiçik Akademiyaya” fəaliyyət göstərir. İlk gündən bu akademiyanın əsas məqsədi IX-XI siniflərdə təhsil alan şagirdlərin elmi axtarışlara sövq edilməsi, onların elmi və yaradıcılıq fəaliyyətinin stimullaşdırılması, elmi tədqiqat işinə meyli olan istedadlı şagirdlərin vaxtında aşkar edilməsində ibarət olub.

Məktəbdə “Kiçik Akademiyaya” çərçivəsində humanitar, təbii, texniki, sosial-iqtisadi, ingilis dili bölmələri fəaliyyət göstərir. “Kiçik Akademiyaya”nın fəaliyyət planına əsasən vaxtaşırı seminarlar keçirilib. Seminarlarda şagirdlərin təqdimatları, tarixi əlamətdar günlər və yubileyrlə bağlı müsabiqə və viktorina, “dəyirmi masa”lar, tanınmış elm, incəsənət, əmək adamları, müharibə iştirakçıları və qəhrəmanları ilə görüşlər təşkil olunur.

Qeyd olunanlarla yanaşı, məktəbdə “Hər bir uşaq istedadlıdır” deyişi ilə

ayrı-ayrı fənlər, eləcə də incəsənətin müxtəlif sahələri və idman növləri üzrə istedadlı şagirdlərin olimpiadalarında, müsabiqə və yarışlarda iştirakı təşkil edilib, nailiyyətlər qazanılıb. Şagirdlərdə keyfiyyətli təhsil alma, biliklərə marağı artırmaq, özünə inam hissələrini gücləndirmək, ayrı-ayrı fənlər üzrə istedadlı və yaradıcı təfəkkürü ilə fərqlənən şagirdləri aşkar etməkdən ötrü olimpiadaların məktəb turu keçirilib və fərqlənən 15 şagird olimpiadadan rayon turuna vəsiqə qazanıb.

Xüsusi istedadla malik şagirdləri aşkara çıxarmaq məqsədilə keçirilən fənn olimpiadalarında iştirak edən şagirdlərdən IXb sinif şagirdi İzzət Abdullayev riyaziyyat, X sinif şagirdləri - Səkinə Paşayeva tarix, Aydın Axundov fizika, Nihat Nuruəliyev coğrafiya fənlərindən zona turunda iştirak ediblər. Lənkəran Dövlət Universitetində keçirilən zona fənn olimpiadasında iştirak edən IX sinif şagirdi İzzət Abdullayev riyaziyyat fənni üzrə III, coğrafiya fənni üzrə Nihad Nuruəliyev II yeri qazanıb. VIIa sinif şagirdi Ramiz Aslanov 4 iyun tarixində Bakı Slavyan Universitetində rus dili və ədəbiyyatı üzrə XI olimpiadasının yekun tədbirində iştirak edərək diplom və hədiyyələrlə təltif olub. Azərbaycan üzrə I-ci Bilik yarışmasında X sinif şagirdi Məhəmməd Şəfqətoğlu “Sertifikat”la təltif olunub.

Astara Rayon Təhsil Şöbəsinin müdiri Rəşad Həsənov qeyd edib ki, şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbin Xr sinif şagirdi Zeynəb Məmmədova, VIIa sinif şagirdi Ramiz Aslanov, VIa sinif şagirdi Leyli Dədəyeva Astara RTŞ tərəfindən “İlin şagirdi” adına layiq görülməklə Fəxri fərmanla təltif olunublar. Məktəbin VIIa sinif şagirdi Elmür Məmmədov, VIb sinif şagirdi Fəridə Əliyeva V Məktəblilərarası Fənn Müsabiqəsinin final mərhələsində iştirak etmək hüququ qazanıblar.

Məktəbdə müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, qüdrətli dövlət xadimi və dəhi siyasətçi Heydər Əliyevin anadan olmasının 96-cı ildönümü ilə əlaqədar ulu öndərin zəngin siyasi irsinin, şərafətli həyat və fəaliyyətinin gənc nəsillərə öyrənilməsi işini daha da gücləndirmək məqsədi ilə şagirdlər arasında bir sıra tədbirlər keçirilib. Ümummilli lider Heydər Əliyevin ilk dəfə Azərbaycanla rəhbərlik etməsi

nin 50 illiyi ilə əlaqədar təşkil olunan inşa müsabiqəsində məktəbin VIIIa sinif şagirdi Murad Baxşıyev “Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam” mövzusunda inşa yazısı ilə iştirak edib.

Məktəbdə ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 96-cı ildönümü həsr olunmuş “Ən yaxşı təqdimat” müsabiqəsinin rayon turu keçirilib. Müsabiqədə məktəbin X sinif şagirdi Zeynəb Məmmədova fərqlənərək I-cı yeri layiq görülmüş, ölkə mərhələsində diplom və qiymətli hədiyyələrlə mükafatlandırılıb.

Şagirdlərdə hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin aparılmasına, çağırışqədərki gənclərin hərbi biliklərə yiyələnməsinə, yeniyetmə şagirdlərinin hərbi idman yarışlarında fəal iştirakına da xüsusi əhəmiyyət verilir. Belə ki, cari ilin fevralın 7-də Milli Qəhrəman Mübariz İbrahimovun doğum günü ilə əlaqədar X-XI sinif şagirdləri arasında “Hərbi yarış” keçirilib. 04 mart 2019-cu il tarixində keçirilən “Şahin” hərbi idman oyunlarının zona mərhələsində məktəbin komandası III yerin qalibi olub. 15 aprel 2019-cu il tarixində Fövqəladə Hallar Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə keçirilən “Gənc yaşınısöndürən xilasedici” yarışında məktəbin komandası birinci yeri tutub.

2018-2019-cu tədris ilində Pedaqoji müəllimlərin “Müasir dövrdə ümumi təhsilin aktual problemləri” mövzusunda həsr olunmuş məktəb turunda da qeyd etmək yerinə düşər. Məktəbin tarix müəllimi Gülnar Məmmədova və Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi Gülayə Babazadə rayon turunda iştirak etmək hüququ qazanıblar.

Məktəbdə təhsilin keyfiyyətini artırmaq da daim diqqətdə saxlanılır. Bu məqsədlə məktəb rəhbərliyi tərəfindən dərslər dinlənir və nümunəvi dərslər keçirilir. Dərslər dinləmələrin müzakirəsi və təhlili aparılıb, müəllimlərdə metodiki tövsiyələr verilib.

Təhsildə təlimlə yanaşı tərbiyə də ön planda olduğundan tədris ilində şagirdlərlə daim tərbiyəvi mövzuda söhbətlər aparılıb, şagirdləri vətənpərvər

yiq bir vətəndaş kimi yetişdirmək, onlarda vətənpərvərlik məhəbbət hissələrini artırmaq məqsədi ilə vətənpərvərlik ruhunda tədbirlər, seminarlar, “dəyirmi masa”lar keçirilib.

Şagirdlərin “Sağlam bədəndə sağlam ruh olar” deyişi altında məktəbdənkanar və məktəbdaxili idman yarışlarında da iştirakı təşkil edilib. Cümhuriyyət ilinə həsr olunan ümumtəhsil məktəblərinin şagirdləri arasında keçirilən yarışlarda məktəbin şagirdləri yüksək nəticələr əldə edib.

Şahmat üzrə Azərbaycan çempionatının seçmə yarışında 12 yaşlı şagirdlərin arasında Əli Solimzadə III yerə layiq görülmüş. Astara Olimpiya Kompleksində mini-futbol üzrə rayon birinciliyində məktəbin komandası birinci olub.

2018/2019-cu dərslərin yekunları ilə əlaqədar məktəbdə aparılan ilkin təhlillər göstərib ki, məktəbin Fəaliyyət planına uyğun olaraq işlər aparılırsa da, bəzi hallarda müəllimlərin peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi və s. sahələrdə müəyyən problemlər var. Onların aradan qaldırılması yeni dərslərdə qarşıda duran ən mühüm vəzifələrdən biridir.

Dərslərin başa çatması ilə bağlı məktəbdə keçirilən “Əlvida məktəb illəri” adlı tədbirdə bu məsələlər sadalənib. Tədbirdə Təhsil Nazirliyinin Daxili Nəzarət Şöbəsinin baş məsləhətçisi Rövşən Ağayev, Astara RİH-nin məsul işçisi Mirzə Bayramov, RTŞ-nin müdiri Rəşad Həsənov, rayon qəzetinin baş redaktoru Fəridə Ağazadə və məktəbin məzunu olmuş qazi Orxan Əliyev, Əməkdar müəllim Seyran Babayev, müəllimlər iştirak ediblər.

Dövlət himninin səsləndirilməsi ilə başlayan tədbirdə çıxış edənlər məzunları təbrik edib, onlara gələcək həyatlarında uğurlar arzulayıblar. Məzunlar isə onlara göstərilən etimadla layiqincə doğruldacaqlarına söz veriblər. Təhsil Nazirliyinin nümayəndəsi isə məktəbin kitabxanasına bədii ədəbiyyat nümunələri hədiyyə edib.

“AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ”

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktorun müavini

Sarvan İbrahimov 538-21-55

Mühasibatlıq

539-67-74

Reklam və elanlar

539-20-77 (tel./faks)

Ünvan: AZ-1100, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə 23 M, Mətbuat Evi, 5-ci mərtəbə

Qəzet “Azərbaycan müəllimi”nin kompüter mərkəzində yığılır və “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunur

Qəzet hər həftənin cümə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı 5 saylı “Mətbuat şöbəsi”

Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881

M/h: AZ 03 NABZ 013501000000002944

S.W.I.F.T.: IBAAZAZ 2X

“Azərbaycan müəllimi” qəzeti redaksiyası
Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350
VÖEN: 1300397831

Lisensiyası № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 6089, Sifariş 2221

Məsul nəvbətçi: E.Babayev

V Respublika fənn müsabiqələrinin nəticələri məlum olub

Ümumtəhsil məktəblərinin VI-VII sinif şagirdləri arasında keçirilən V Respublika fənn müsabiqələrinin final mərhələsinin nəticələri məlum olub. Belə ki, hər bir fənn üzrə ən yaxşı nəticə göstərən 5 şagird I, 10 şagird II, 15 şagird isə III yerə layiq görülmüş.

Müsabiqələrin mükafatlandırma mərasimi növbəti tədris ilinin əvvəlində keçiriləcək.

Müsabiqələr riyaziyyat və informatika fənləri üzrə VI, fizika, kimya və biologiya fənləri üzrə VII sinif şagirdləri arasında keçirilib.

Fənn müsabiqələrinin yekun nəticələrinə əsasən, yeni tədris ilini üçün Beynəlxalq olimpiadalar hazırlıq mərkəzlərinə şagird seçimi ediləcək. Həmçinin istedadlı şagirdlər üçün yaradılacaq xüsusi siniflərin kontingentinin formalaşdırılması da nəzərdə tutulur.

Məktəblilərarası fənn müsabiqələri ilk dəfə 2014-cü ildə 972 şagirdin iştirakı ilə keçirilib. Fənn müsabiqələrinin keçirilməsinin əsas məqsədi istedadlı uşaqların aşkar olunması, şagirdlər arasında sağlam rəqabət mühitinin yaradılması, aşağı sinif şagirdlərinin müxtəlif fənlərə olan marağının artırılması, onların məqsədyönlü işlərin aparılması və olimpiadalar hazırlıq mərkəzlərinə namizəd şagirdlərin müəyyən edilməsindəndən ibarətdir.

Etibarsız sayılır

S.M.Kirov adına Qırmızı Əmək Bayrağı ordenli Azərbaycan Dövlət Universiteti tərəfindən 1988-ci ildə Qasımova Ellada Kamil qızına verilmiş PB-040875 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Zəngilan rayon 6 nömrəli tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş İmamquliyeva Türkənə Rüstəm qızına verilmiş B-125800 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 255 nömrəli tam orta məktəbi 1980-ci ildə bitirmiş Əliyev Allahverdi Nəcəfəli oğluna verilmiş 272472 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Kooperativ Texnikumu tərəfindən (İndiki Bakı Biznes Kooperativ Kolleci) 1986-cı ildə Əliyev Allahverdi Nəcəfəli oğluna verilmiş IT-029500 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad rayon Məlikqasımlı kənd tam orta məktəbini 1992-ci ildə bitirmiş Məmmədov İlkin Bəyış oğluna verilmiş 257818 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəbrayıl rayon 23 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2006-cı ildə bitirmiş Fəkiyyəva Könül Rəhman qızına verilmiş A-41 4972 nömrəli şahadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Abşeron rayon Ceyranbatan qəsəbə 1 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş İdriszadə Əli Əziz oğluna verilmiş A-121847 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 52 nömrəli tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Həsənov Tural Sərdar oğluna verilmiş A-501788 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti tərəfindən 2016-cı ildə Zhang Lianshuangə verilmiş B-022972016 nömrəli tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

2 nömrəli Bakı Baza Tibb Kolleci tərəfindən 2016-cı ildə Heydərzadə Asiman Vəlif qızına verilmiş AA-085030 nömrəli diplom və diploma əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Universiteti tərəfindən 1997-ci ildə Hüseynov İlkin Məhərrəm oğluna verilmiş AB-I-070128 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şuşa Mədəni-Maarif Texnikumu tərəfindən 2006-cı ildə Əsədova Gülnar Bəxtiyar qızına verilmiş BB-II-041488 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti nəzdində **Azərbaycan Maliyyə-İqtisad Kolleci** tərəfindən 2008-ci ildə Azaqov Şahin Məzahir oğluna verilmiş BB-II-048137 nömrəli fərqlənmə diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 89 nömrəli tam orta məktəbi 1990-cı ildə bitirmiş Şərifova Leyla Mürvət qızına verilmiş A-140853 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti Hərbi Tibb Fakültəsinin Hərbi Tibb Məktəbi tərəfindən 2013-cü ildə Abbasov Araz Cəmsid oğluna verilmiş AA-030455 nömrəli subbakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Universiteti tərəfindən 1995-ci ildə İsayev İlham Mirzəxan oğluna verilmiş AB-I-014918 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göygöl rayon Kərəmli kənd tam orta məktəbinin IX sinfini 2007-ci ildə bitirmiş Cəlalov Elməddin Xələddin oğluna

verilmiş A-481816 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şahadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər İ.Qayıbov adına 1 nömrəli tam orta məktəbi 1995-ci ildə bitirmiş Paşayeva Zəhra Yavər qızına verilmiş A-013673 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 309 nömrəli tam orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş Nəbiyev Kəmal Məhəmməd oğluna verilmiş AN-512466 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad şəhər 7 nömrəli tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Quliyev Cavidan Əlizadə oğluna verilmiş A-245999 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağcabədi şəhər 9 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1999-cu ildə bitirmiş Əkbərov Elman Məmməd oğluna verilmiş B-203484 nömrəli şahadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər İ.Qayıbov adına 1 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş Hüseynov Naim Nurubəy oğluna verilmiş A-722112 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki rayon II Biləcik kənd tam orta məktəbini 2000-cü ildə bitirmiş Balacaqeva Səhər Şahid qızına verilmiş A-415045 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Naxçıvan Dövlət Universiteti tərəfindən 2005-ci ildə Ağayev Rəhil Abbas oğluna verilmiş B-034838 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə qiymət vərəqi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Masallı şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Şükürova Ülvüyyə Rəhil qızına verilmiş B-040186 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Beyləqan rayon Aşağı Çəmənli kənd tam orta məktəbini 2005-ci ildə bitirmiş Həziyeva Səbinə Həzi qızına verilmiş B-175379 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2017-ci ildə bitirmiş Xəlil Əhməd Ağasöyün oğluna verilmiş E-061947 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Qafarova Aysel Təliman qızına verilmiş BN-186947 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdam rayon 52 nömrəli tam orta məktəbi (Mingəçevir şəhərində yerləşən) 2006-cı ildə bitirmiş Novruzov İsa Rafiq oğluna verilmiş BN-319996 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı 1 nömrəli Tibb Məktəbi tərəfindən (İndiki I nömrəli Tibb Kolleci) 1993-cü ildə Rzəyeva Natavan Hidayət qızına verilmiş PT-I-129343 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qusar rayon Qalacıq kənd tam orta məktəbini 1989-cu ildə bitirmiş İlyasova Rəmiş Cəbbar qızına verilmiş AK-642769 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qusar şəhər 6 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş Xanmətov Faiq Yavər oğluna verilmiş A-665401 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şərur rayon Aşağı Aralıq kənd tam orta məktəbini 2001-ci ildə bitirmiş Seyidov Miryusif Mirqılınc oğluna verilmiş A-504828 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 43 nömrəli məktəb-lisəy kompleksini 2001-ci ildə bitirmiş Məhəmmədov Aleksandr Vitaliyeviçə verilmiş AN-495215 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutu tərəfindən 1982-ci ildə Şahmarov Həsənağa Əjdər oğluna verilmiş T-I-038526 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti tərəfindən 2014-cü ildə Təhməzova Təhmimə Təhməz qızına verilmiş A-026768 nömrəli fərqlənmə bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası tərəfindən 1996-cı ildə Kərimov Zaur Füzuli oğluna verilmiş AB-I-004820 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qax rayon Çiçəq kənd tam orta məktəbini 2007-ci ildə bitirmiş Osmanova Xatirə Rafiq qızına verilmiş B-403908 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Yardımlı rayon Ostair kənd tam orta məktəbini 2011-ci ildə bitirmiş Qasımlı Əfsər Həbil oğluna verilmiş AN-073768 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Balakan şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2016-cı ildə bitirmiş Namazov Mübariz Vaqif oğluna verilmiş A-595745 nömrəli şahadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 251 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Bağrova Səbinə Miryaqub qızına verilmiş BN-257422 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şərur rayon Qorçulu kənd tam orta məktəbini 2006-cı ildə bitirmiş Həsənov Çingiz Eynulla oğluna verilmiş B-243607 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad rayon Zopun kənd tam orta məktəbini 2003-cü ildə bitirmiş Rəsulova Dürdanə Umudəli qızına verilmiş A-680082 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Mingəçevir şəhər 7 nömrəli tam orta məktəb tərəfindən Əsgərova Nuranə Vilayət qızına verilmiş 0135900 nömrəli əmək kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı 1 nömrəli Tibb Məktəbi tərəfindən 2003-cü ildə Ağayeva Elnurə Elman qızına verilmiş AB-II-103340 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Tərtər rayon Şıxarx kənd 2 nömrəli tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Əlizadə Orxan Rövşən oğluna verilmiş A-380996 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran Dövlət Humanitar Kolleci tərəfindən 2011-ci ildə Rəhimova (Ağayeva) Günel Vidadi qızına verilmiş BB-II-117983 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İmişli rayon Qaralar kənd N.Abişov adına tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Hüseynova Mələhat Valəhməd qızına verilmiş B-082327 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 211 nömrəli tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Abdulkorinova Təlnaz Ramiz qızına verilmiş BN-161865 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş Adullazadə Kənan Əsgər oğluna verilmiş A-400414 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamkir rayon Nizami Gəncəvi adına şəhər tam orta məktəbi 1978-ci ildə bitirmiş Quliyeva Səbinə Cavanşir qızına verilmiş 206728 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Bakı Qida Sənayesi Kollecinin direktoru Vilayət İsmayılov, Teymuraz Əfəndiyev, İlqar Zərbəliyev, Firudin Oruc, Orxan Süleymanzadə, Sevinc Şərifova və pedaqoji kollektivin üzvləri kollecin müəllimi Ramin Cəfərova atası

ƏN VƏRƏN CƏFƏROVUN

vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Bakı şəhər 173 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Sitarə Abbasova və kollektiv məktəbin müəllimi Vüsalə Mənsimovaya anası

Keçmişini unutmayaraq, gələcəyi düşünək

← Əvvəlki səh.1

Rüstəm QARAXANLI

Bu qurumun əsas işi STEM-ya-nlaşmanın təbiiqinə və müəllimlərin müvafiq hazırlığına köməklik etməkdir. RESA-nın dəstəyi ilə müəllimlər mütəmadi şəkildə yay hazırlıq kurslarına cəlb olunurlar. Onlar burada ixtisaslarını artırmaqla yanaşı, həm də uşaqlarda hansı bacarıqların inkişaf etdirilməsinə dair məlumatlarla təmin edirlər. "Bacarıqların siyahısı" isə təbii ki, biznesin marağı və ehtiyaclarından irəli gəlir. Bu, ilk növbədə, məktəbdəki tədris proqramının işçi bazarında olan tələb və təkliflərə uyğunlaşdırılmasına imkan verir. Başqa sözlə, uşaqların təkrarlanan, dəyişməyən və aktual olmayan peşələrə hazırlığından söhbət belə gedə bilməz. Sadəcə bir misal: hazırda ABŞ-da səhiyyə sferasında tələb olunan hər 10 işçidən biri həkim, ikisi tibb işçisi, yeddisi isə tibbi avadanlıqların tərmi və servisi ilə məşğul olan mexaniki personaldan ibarətdir. Tələb budursa, ona uyğun da peşə təhsili verilir. Yəni, məktəblər proqramı tərtib edərkən bu amilə əsaslanırlar.

Təhsilə söz ola bilməz, bəs pulu kim verəcək?

RESA tək tədris məsləhətləri vermir, peşə təhsilinin maliyyələşməsinə də öz üzərini götürür. Məsələn,

hər bir məktəbin arzusu odur ki, şagirdlərinə robot texnikası barədə məlumat versin. Ancaq bunun üçün maliyyə dəstəyi yoxdur. RESA kömək edir. Yox, düşünməyin ki, birləşən pul verir. RESA məktəblərlə təhsil qrantları ayıran qurumlar arasında bir növ vasitəçi kimi çıxış edir. Daha doğrusu, məktəblərin həmin qrantları əldə etmələri üçün nə tələb olunursa, RESA hamısını yoluma qoyur. Alınmış maliyyə dəstəyi bahalı tədris proqramlarının təbiiqinə sərf olunur.

Peşə təhsilini gənclərin gözündən salmağa son qoymalıyıq. Bir sıra ölkələrin təhsil sistemində görə, peşə təhsili üzrə ixtisaslaşmış kollecləri əla qiymətlərlə bitirən gənclərə güzəştərlə ali məktəbə daxil olmaq şansı verilir. Bizdə belə bir mexanizm olmasa da, hər hansı peşəyə yiyələnən gənc ali təhsil almaq istədiyi halda bunu edə bilər.

Bu, bir növ qapalı dairəni xatırladan prosesdir. Biznes yüksək ixtisaslı işçilərə ehtiyac duyur. Və anlayır ki, özü bu işçilərin hazırlığı prosesinə qoşulmasa, alınmayacaq. Ona görə də RESA-nın köməkliyi ilə mütərəqqi tədris proqramlarını maliyyələşdirir və sonra da bəhrəsini görür. İndiki məktəblilər biznesin gələcək əməkdaşlarıdır.

Hazırda Miçiqanda 4000-dək məktəbli peşə təhsilinə cəlb olunub. Onlar üçün 160 xüsusi proqram hazırlanıb. Sorğuların nəticələri göstərir ki, uşaqların 90%-i bu yanaşmaya ciddi marağı göstərir, çünki anlayır ki,

məktəbi bitirən kimi işlə təmin olunacaq. Bu proses peşə və biznes əhəmiyyətindən başqa, həm də bir sosial prosesdir. Təsəvvür edin: övladlarına ali təhsil vermək üçün maddi imkanları olmayan nə qədər ailənin ehtiyacları təmin olunur. Valideyn anlayır ki, ailənin gəliri övladının layiqli təhsilinə və gələcəkdə peşə ilə təminatna yetərli deyil. Məktəblərdə peşə təhsili real imkandır. Özü də ələ bilməyin ki, peşə təhsilini bitirib hər hansı istiqamət üzrə işləyəcək gənc

üçün həyat bununla bitmiş hesab olunur. Qərbdə bu kompleksdən çoxdan qurtulublar. Bəziləri inanmayacaq, ancaq əl ölkələr var xaricdəki səfirliklərində çalışan diplomatların bəziləri peşə təhsillidir.

Kompleksdən necə qurtulmalı?

Bir dəfə bir yaxın şəxs mənə övladının Bakıdakı peşə məktəblərindən birinə "şərəbçilik"la bağlı ixtisas daxil olduğunu dedi və məsləhət istədi: uşağımı bu istiqamət üzrə təh-

Peşə təhsili iş yeri deməkdir

silə yönəltsin, ya yox? Onun diqqətini bazardakı vəziyyətə, hökumətin şərəbçiliyi stimullaşdırmasına, bu sahədə ümumiyyətlə, bir inkişafın olmadığına, yeni müəssisələrin açılmasına yönəltmək və övladını tərəddüd etmədən peşə məktəbində oxumağa göndərməyə həvəsləndirməyə çalışdım. Ancaq sonradan öyrəndim ki, əksini edib. Əsas səbəb bilirsiniz nə idi? Uşaq ali məktəbə daxil ola bilməmişdi...

Söhbət çox ciddi kompleksdən gedir. Bəlkə bu, tək Azərbaycanda belə deyil, ancaq ölkəmizdə peşə məktəblərinə yuxarıdan baxmağa alışmışıq. Nəyin bahasına olur-olsun ali məktəbə daxil olmalıyıq. Kimdə bu niyyət uğursuzluqla nəticələndi, nə etmək olar - getsin peşə məktəbinə. Peşə məktəbləri bizim üçün bir ehtiyat variantıdır. Statistika görə, Rusiyada valideynlərin 71%-i övladlarının ali məktəbə daxil olmalarını arzulayır. Azərbaycanda belə bir sorğu və ya statistika olmasa da, Rusiya-

dakı göstəriciləri aşağı-yuxarı bütün MDB məkanına aid etmək olar. Bir balaca diqqət etsək, nəzərimizdən qaçan bir fenomeni izləyə bilərik: ölkədə ali təhsilə hazırlayan kurslar və repetitorlar ordusu ilə yanaşı, həm də texniki problemlərin həlli, yaxud müxtəlif növ təmir işləri təklif edən şirkətlər və qurumlar da yaranır və sayları getdikcə artır. Bu bilirsiniz nə deməkdir? İş yeri! Müqayisə üçün bir araşdırma keçirsək əmin ola bilərik ki, yaxşı qaynaqçı, saxechnik və elektrik avadanlıqları ustası insan resursları üzrə menecer, yaxud mühəsibdən çox pul qazanır. Biz isə nəyin bahasına olursa-olsun uşaqları oxuya bildilər, ya bilmədilər, ali təhsilə yönəldirik. Aydındır ki, onların heç də hamısı hətta ali məktəbə daxil ola bilmərsə belə, təhsillərini yaxşı qiymətlərlə və lazımı biliklərlə bitirə bilmirlər. Biz isə bəzən övladlarımızın diplomlarına baxıb iş yoxluğundan şikayət edirik.

Gəncləri peşə təhsilinə necə hə-

vəsləndirə bilərik? İlk növbədə özümüzi yuxarıda haqqında bəhs etdiyimiz kompleksdən xilas etməklə. Peşə təhsilini gənclərin gözündən salmağa son qoymalıyıq. Bir sıra ölkələrin təhsil sistemində görə, peşə təhsili üzrə ixtisaslaşmış kollecləri əla qiymətlərlə bitirən gənclərə güzəştərlə ali məktəbə daxil olmaq şansı verilir. Bizdə belə bir mexanizm olmasa da, hər hansı peşəyə yiyələnən gənc ali təhsil almaq istədiyi halda bunu edə bilər. İstənilən halda o, artıq bir peşənin yiyəsidir. Gələcəyə dair proqnozlar verən nüfuzlu ekspertlərə görə, insan fəaliyyətinin təqribən yarısına süni intellektin təbiiqi ilə əlaqədar peşə təhsilinin önəmi yenidən artacaq. Bu gələcək çox yaxındadır. Bəs yaxın keçmişimiz? Ötən əsrin sonlarında, SSRİ-nin çöküşü ilə üzleşdiyimiz iqtisadi kollapsda "Uşaq oxuyub nəyin sahibi olacaq, qoy bir sənət öyrənsin" dediyimizi nə tez unutduq? Gəlin keçmişimizi unutmayaraq, gələcəyimizi düşünelim!

Nüfuzlu universitetlərin reytingi düşür

Reyting	Ali məktəbin adı	Ölkə
1.	Massachusetts Institute of Technology (MIT)	ABŞ
2.	Stanford University	ABŞ
3.	Harvard University	ABŞ
4.	University of Oxford	Böyük Britaniya
5.	California Institute of Technology (Caltech)	ABŞ
6.	ETH Zurich - Swiss Federal Institute of Technology	İsveçrə
7.	University of Cambridge	Böyük Britaniya
8.	UCL	Böyük Britaniya
9.	Imperial College London	Böyük Britaniya
10.	University of Chicago	ABŞ
=11.	Nanyang Technological University, Singapore (NTU)	Sinqapur
=11.	National University of Singapore (NUS)	Sinqapur
13.	Princeton University	ABŞ
14.	Cornell University	ABŞ
15.	University of Pennsylvania	ABŞ
16.	Tsinghua University	Çin
17.	Yale University	ABŞ
=18.	Columbia University	ABŞ
=18.	EPFL - Ecole Polytechnique Federale de Lausanne	İsveçrə
20.	The University of Edinburgh	Böyük Britaniya
21.	University of Michigan	ABŞ
=21.	Peking University	Çin
=22.	The University of Tokyo	Yaponiya
24.	Johns Hopkins University	ABŞ
=25.	Duke University	ABŞ
=25.	The University of Hong Kong	Honkonq
27.	The University of Manchester	Böyük Britaniya
28.	University of California, Berkeley (UCB)	ABŞ
=29.	The Australian National University	Avstraliya
=29.	University of Toronto	Kanada
31.	Northwestern University	ABŞ
32.	The Hong Kong University of Science and Technology	Honkonq
=33.	King's College London	Böyük Britaniya
=33.	Kyoto University	Yaponiya
=35.	McGill University	Kanada
=35.	University of California, Los Angeles (UCLA)	ABŞ
37.	Seoul National University	Cənubi Koreya
38.	The University of Melbourne	Avstraliya
39.	New York University (NYU)	ABŞ
40.	Fudan University	Çin
41.	KAIST - Korea Advanced Institute of Science & Technology	Cənubi Koreya
42.	The University of Sydney	Avstraliya
43.	The University of New South Wales (UNSW Sydney)	Avstraliya
44.	The London School of Economics and Political Science (LSE)	Böyük Britaniya
45.	University of California, San Diego (UCSD)	ABŞ
46.	The Chinese University of Hong Kong (CUHK)	Honkonq
47.	The University of Queensland	Avstraliya
48.	Carnegie Mellon University	ABŞ
49.	University of Bristol	Böyük Britaniya
50.	Delft University of Technology	Niderland

Yeni tədqiqat növbəti tendensiyaları üzə çıxarıb

Oruc MUSTAFAYEV

Böyük Britaniyanın təhsil sahəsində ixtisaslaşmış Quacquarelli Symonds (QS) konsaltinq şirkətinin universitetlərin növbəti global reytinginə həsr olunmuş tədqiqatı dünya ali təhsil sistemində bir sıra tendensiyalardan xəbər verir.

QS-in dünyanın 1000-dən artıq ən yaxşı universitetinin reyting cədvəlinin yuxarı pilləsində nisbətən az saylı nüfuzlu ali məktəblərin yer alması diqqətə səbəb olub. Ənənəvi olaraq ABŞ-ni Massachusetts Texnologiya İnstitutu (MIT), Stenford və Harvard universitetləri reytingin dəyişilməz "üç"lüyünü təşkil edir. Dördüncü yerdə olan Oksford Universiteti Böyük Britaniyanın ən yaxşı ali təhsil müəssisəsi kimi əvvəlki mövqeyini qorumaqdadır.

QS-in növbəti reytingə həsr olunmuş arayış hissəsində qeyd olunur ki, bütün bunlarla yanaşı həm ABŞ, həm də Böyük Britaniya üçün həyəcan doğura biləcək tendensiyalar var. ABŞ və Böyük Britaniyanın əksər universitetləri bu il reytingdə aşağı düşüb. Çox zaman bu, reytingin tərtib olunmasında istifadə olunan əsas kriteriyalardan biri - beynəlxalq tələbə əmsalının aşağı göstəriciləri ilə bağlı olur.

QS hesab edir ki, ABŞ və Böyük Britaniyada siyasi çərçivədə hansı qərarların qəbul olunmasından asılı olmayaraq digər ölkələrdən olan ali məktəblər adı çəkilən ölkələrin "ağır çəkili" nüfuzlu universitetlərini sıxışdırmağa başlayacaq.

Rusiya ali məktəblərinin lideri olan M.V. Lomonosov adına Moskva Dövlət Universiteti bu il növbəti 100 ən yaxşı ali məktəb arasında yer ala bilib, həmçinin ötən ilki reytinglə müqayisədə altı pillə yüksələrək 84-cü yeri tutmağa müvəffəq olub. Belə bir uğura MDU qismən dünya üzrə ən aşağı müəllim-tələbə nisbətində görə nail olub. Bu bölmədə Rusiya ali təhsilinin lideri 100 mümkün baldan 99,7 bal toplayıb.

Növbəti reytingdə Azərbaycanı Bakı Dövlət Universiteti (801-1000 aralığında) təmsil edir. Qeyd edək ki, Quacquarelli Symonds 2014-cü ildən altı meyar - akademik reputasiya (40%), müəllim-tələbə nisbəti (20%), elmi məqalələrdən sitatətilmə əmsalı (20%), işəgötürənlər arasında nüfuzu (10%), xarici tələbələrin payı (5%), xarici müəllimlərin payı (5%) üzrə ali məktəbləri qiymətləndirir.

Yeni reytinglə daha ətraflı www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2020 səhifəsindən tanış olmaq olar.

51.	University of British Columbia	Kanada
52.	City University of Hong Kong	Honkonq
53.	Université PSL	Fransa
54.	Zhejiang University	Çin
55.	Technical University of Munich	Almaniya
56.	University of Wisconsin-Madison	ABŞ
57.	Brown University	ABŞ
=58.	Monash University	Avstraliya
=58.	Tokyo Institute of Technology	Yaponiya
=60.	Ecole Polytechnique	Fransa
=60.	Shanghai Jiao Tong University	Çin
62.	The University of Warwick	Böyük Britaniya
63.	Ludwig-Maximilians-Universität München	Almaniya
64.	University of Amsterdam	Niderland
65.	University of Texas at Austin	ABŞ
66.	Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg	Almaniya
67.	University of Glasgow	Böyük Britaniya
68.	University of Washington	ABŞ
69.	National Taiwan University (NTU)	Tayvan
70.	Universiti Malaya (UM)	Malayziya
71.	Osaka University	Yaponiya
=72.	Georgia Institute of Technology	ABŞ
=72.	University of Copenhagen	Danimarka
74.	Universidad de Buenos Aires (UBA)	Argentina
75.	University of Illinois at Urbana-Champaign	ABŞ
76.	University of Zurich	İsveçrə
77.	Sorbonne University	Fransa
=78.	Durham University	Böyük Britaniya
=78.	The University of Sheffield	Böyük Britaniya
80.	KU Leuven	Belçika
81.	University of Birmingham	Böyük Britaniya
82.	Tohoku University	Yaponiya
83.	Korea University	Cənubi Koreya
84.	Lomonosov Moscow State University	Rusiya
85.	Rice University	ABŞ
86.	The University of Western Australia	Avstraliya
87.	Pohang University of Science And Technology (POSTECH)	Cənubi Koreya
88.	The University of Auckland	Yeni Zelandiya
89.	University of Science and Technology of China	Çin
90.	University of North Carolina, Chapel Hill	ABŞ
91.	The Hong Kong Polytechnic University	Honkonq
92.	Lund University	İsveç
=93.	Pennsylvania State University	ABŞ
=93.	University of Leeds	Böyük Britaniya
95.	Sungkyunkwan University (SKKU)	Cənubi Koreya
96.	University of Nottingham	Böyük Britaniya
97.	University of Southampton	Böyük Britaniya
=98.	Boston University	ABŞ
=98.	KTH Royal Institute of Technology	İsveç
100.	University of St Andrews	Böyük Britaniya